TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. rugsėjo 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Elektroninių ryšių tinklai ir paslaugos – Direktyvos 2002/20/EB, 2002/21/EB ir 2002/77/EB – Teisės naudoti skaitmeninės antžeminės radijo ir televizijos transliacijos radijo dažnius – Teisių naudoti konvertavimas – Teisių naudoti suteikimas – Teisminė gynyba – Nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumas“

Sujungtose bylose C-764/23–C-766/23

dėl *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija) 2023 m. gruodžio 1 d. nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo 2023 m. gruodžio 12 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą bylose

Cairo Network Srl (C-764/23),

Europa Way Srl (C-765/23),

Persidera SpA (C-766/23)

prieš

Ministero delle Imprese e del Made in Italy (C-764/23 ir C-766/23),

Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni,

Presidenza del Consiglio dei Ministri (C-765/23),

Ministero dell’Economia e delle Finanze (C-765/23),

Ministero dello Sviluppo economico (C-765/23),

dalyvaujant

Radiotelevisione italiana SpA (RAI),

Persidera SpA (C-764/23 ir C-765/23),

Mediaset SpA (C-764/23 ir C-765/23),

Elettronica Industriale SpA,

* Proceso kalba: italų.

Premiata Ditta Borghini e Stocchetti di Torino Srl,

Europa Way Srl (C-764/23 ir C-766/23),

Prima TV SpA,

Associazione di Categoria Aeranti-Corallo (C-764/23),

3lettronica Industriale SpA (C-765/23 ir C-766/23),

Espansione Srl (C-766/23),

Cairo Network Srl (C-765/23 ir C-766/23),

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos (pranešėjas), teisėjai S. Rodin, N. Piçarra, O. Spineanu-Matei ir N. Fenger,

generalinis advokatas A. Rantos,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Cairo Network Srl*, atstovaujamos *avvocato* L. R. Perfetti,

– *Europa Way Srl*, atstovaujamos *avvocati* F. Ferraro ir A. Terranova,

– *Persidera SpA*, atstovaujamos *avvocati* E. Apa, M. V. La Rosa, M. Montinari ir I. Picciano,

– *Radiotelevisione italiana SpA* (RAI), atstovaujamos *avvocati* G. de Vergottini, E. Lenzi ir M. Petitto,

– *Mediaset SpA* ir *Elettronica Industriale SpA*, atstovaujamų *avvocati* C. E. Cazzato, D. Lipani, G. M. Roberti, G. Rossi ir M. Serpone,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocati dello Stato* S. Fiorentino ir G. Galluzzo,

– Kroatijos vyriausybės, atstovaujamos G. Vidović Mesarek,

– Europos Komisijos, atstovaujamos G. Conte ir O. Gariazzo,

susipažinęs su 2025 m. kovo 27 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl ESS 6 straipsnio ir 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, Europos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio, 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo (Leidimų direktyva) (OL L 108, 2002, p. 21; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 337), iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL L 337, 2009, p. 37) (toliau – Leidimų direktyva), 3, 5, 7 ir 14 straipsnių, 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL L 108, 2002, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 349), iš dalies pakeistos Direktyva 2009/140/EB (toliau – Pagrindų direktyva), 3 straipsnio 3 ir 3a dalių, 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos, taip pat 8 ir 9 straipsnių, 2002 m. rugsėjo 16 d. Komisijos direktyvos 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkose (OL L 249, 2002, p. 21; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 178; toliau – Konkurencijos direktyva) 2 ir 4 straipsnių, 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo (ES) 2017/899 dėl 470–790 MHz dažnių juostos naudojimo Sąjungoje (OL L 138, 2017, p. 131) 11 ir 20 konstatuojamųjų dalių, 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (OL L 321, 2018, p. 36), 5, 6, 8, 9, 31 ir 45 straipsnių, taip pat teisingumo. nediskriminavimo, skaidrumo, konkurencijos apsaugos, teisėtų lūkesčių apsaugos, proporcingumo ir tinkamumo principų išaiškinimo.

2 Šis prašymai buvo pateikti nagrinėjant *Cairo Network Srl* (C-764/23), *Europa Way Srl* (C-765/23) ir *Persidera SpA* (C-766/23) ginčą su *Ministero delle Imprese e del Made in Italy* (Verslo ir „Made in Italy“ ministerija, Italija) (C-764/23 ir C-766/23), *Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni* (Ryšių reguliavimo tarnyba, Italija; toliau – AGCOM), *Presidenza del Consiglio dei Ministri* (Ministrų Tarybos prezidiumas, Italija) (C-765/23), *Ministero dell'Economia e delle Finanze* (Ekonomikos ir finansų ministerija, Italija) (C-765/23) ir *Ministero dello Sviluppo economico* (Ekonominės plėtros ministerija, Italija) (C-765/23) dėl esamų teisių naudoti DVB-T technologijos tankintuvą konvertavimo į teises naudoti perdavimo pajėgumus DVB-T 2 technologijos tankintuvuose ir dėl teisių naudoti pastarąjį tipą suteikimo procedūrų, vykdomų pertvarkant 694–790 MHz dažnių juostą (toliau – 700 MHz dažnių juosta).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Leidimų direktyva

3 Leidimų direktyvos 3 straipsnyje apibrėžtos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrųjų leidimų taisyklės.

4 Šios direktyvos 5 straipsnio 2 ir 6 dalyse nustatyta:

„2. Tais atvejais, kai radijo dažnių ar numerių naudojimui būtina suteikti individualias naudojimo teises, valstybės narės įmonės prašymu suteikia tokias teises įmonėms, kad jos galėtų teikti tinklus ar paslaugas pagal 3 straipsnyje nurodytas bendrąsias teises pagal šios direktyvos 6, 7 straipsnių ir

11 straipsnio 1 dalies c punkto nuostatas ir pagal kitas taisykles, užtikrinančias tų išteklių veiksmingą naudojimą pagal [Pagrindų direktyvą].

Nepažeidžiant valstybių narių nustatytų konkrečių kriterijų ir procedūrų, pagal kuriuos radijo ir televizijos transliacijų turinio teikėjams suteikiamos radijo dažnių naudojimo teisės, kad pagal Bendrijos teisę būtų pasiekti visuotinės svarbos tikslai, radijo dažnių ir numerių naudojimo teisės suteikiamos laikantis atvirų, objektyvių, skaidrių, nediskriminuojančių ir proporcingų procedūrų, o radijo dažnių atveju laikomasi [Pagrindų direktyvos] 9 straipsnio nuostatų. Reikalavimo taikyti atvirą procedūrą galėtų būti nesilaikoma tais atvejais, kai norint pasiekti visuotinės svarbos tikslą, kurį nustatė valstybės narės laikydamosi Bendrijos teisės, radijo ir televizijos transliacijų turinio teikėjams svarbu suteikti individualias radijo dažnių naudojimo teises.

<…>

6. Nacionalinės kompetentingos institucijos užtikrina, kad radijo dažniai būtų naudojami rezultatyviai ir veiksmingai pagal [Pagrindų direktyvos] 8 straipsnio 2 dalį ir 9 straipsnio 2 dalį. Jos taip pat užtikrina, kad perduodant ar sukaupus radijo dažnių naudojimo teises nebūtų iškraipyta konkurencija. Dėl to valstybės narės gali imtis atitinkamų priemonių, pavyzdžiui, jos gali nustatyti įpareigojimą parduoti radijo dažnių naudojimo teises arba jas perleisti pagal nuomos sutartį.“

5 Leidimų direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Kai radijo dažnių naudojimo teisių suteikimą reikia riboti, valstybės narės tokias teises teikia remdamosi atrankos kriterijais, kurie turi būti objektyvūs, skaidrūs, nediskriminuojantys ir proporcingi. Į tokius kriterijus būtina tinkamai atsižvelgti siekiant [Pagrindų direktyvos] 8 straipsnyje nurodytų tikslų ir laikantis šios direktyvos 9 straipsnyje nurodytų reikalavimų.“

6 Leidimų direktyvos 14 straipsnyje „Teisių ir įpareigojimų pakeitimai“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad teisės, sąlygos ir procedūros, susijusios su bendraisiais leidimais ir naudojimo teisėmis arba teisėmis įrengti įrenginius, gali būti iš dalies keičiamos tik objektyviai pagrįstais atvejais ir proporcingai, prireikus atsižvelgiant į konkrečias sąlygas, taikomas perduodamoms radijo dažnių naudojimo teisėms. <…>

2. Valstybės narės neapriboja ir nepanaikina teisių įrengti įrenginius arba radijo dažnių naudojimo teisių, kol nėra praėjęs jų galiojimo laikas, išskyrus atvejus, kai tai pateisinama ir taikoma pagal priedą ir atitinkamas nacionalines nuostatas dėl kompensacijos už panaikintas teises.“

Pagrindų direktyva

7 Pagrindų direktyvos 11 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Pagal reguliavimo ir veiklos funkcijų atskyrimo principą valstybės narės turėtų garantuoti nacionalinės reguliavimo institucijos ar institucijų nepriklausomumą, kad užtikrintų jų sprendimų nešališkumą. Šis nepriklausomumo reikalavimas nepažeidžia institucijų autonomijos ir valstybių narių konstitucinių įsipareigojimų ar neutralumo principo, taikomo valstybių narių taisyklėms, reglamentuojančioms [SESV 345] straipsnyje nustatytą turto nuosavybės sistemą. <…>“

8 Tos direktyvos 2 straipsnio g punkte „nacionalinė reguliavimo institucija“ (toliau – NRI) apibrėžiama kaip „institucija ar institucijos, kurioms valstybė narė pavedė bet kurias reguliavimo užduotis, skiriamas pagal šią direktyvą ir specialiąsias direktyvas“. Remiantis 2 straipsnio l punktu, Leidimų direktyva priskirta prie „specialiųjų direktyvų“.

9 Direktyvos 2009/140, kuria iš dalies buvo pakeista Pagrindų direktyva, 13 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Siekiant užtikrinti veiksmingesnį reguliavimo sistemos taikymą, turėtų būti stiprinamas [NRI] nepriklausomumas ir didinamas jų autoritetas bei jų sprendimų nuspėjamumas. Todėl nacionalinėje teisėje turėtų būti speciali nuostata, kuria būtų užtikrinta, jog į [NRI], atsakingos už *ex ante* rinkos reguliavimą arba ginčų tarp įmonių sprendimą, atliekamas užduotis nebūtų kišamasi iš išorės ar nebūtų daromas politinis spaudimas, dėl kurio būtų pakenkta institucijos sprendimų nepriklausomumui. Dėl išorės poveikio nacionalinis įstatymų leidžiamasis organas nėra tinkamas pagal šią reguliavimo sistemą veikti kaip [NRI]. <…>“

10 Pagrindų direktyvos 3 straipsnio 1–3a dalyse nurodyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad visas užduotis, kurios šioje direktyvoje ir specialiosiose direktyvose priskiriamos [NRI], vykdytų kompetentinga institucija.

2. Valstybės narės garantuoja [NRI] savarankiškumą užtikrindamos, kad jos teisiškai būtų atskirtos ir funkciškai nepriklausomos nuo visų organizacijų, teikiančių elektroninių ryšių tinklus, įrangą ir paslaugas. Valstybės narės, kurioms nuosavybės teise priklauso ar kurios valdo įmones, teikiančias elektroninių ryšių tinklus ar paslaugas, užtikrina, kad reguliavimo funkcija būtų veiksmingai atskirta nuo veiklos, susijusios su nuosavybės teise ir valdymu.

3. Valstybės narės užtikrina, kad [NRI] vykdytų savo įgaliojimus nešališkai, skaidriai ir laiku. Valstybės narės užtikrina, kad [NRI] turėtų pakankamai finansinių ir žmogiškųjų išteklių joms paskirtoms užduotims vykdyti.

3a. Nepažeidžiant 4 ir 5 dalių nuostatų, [NRI], atsakingos už *ex ante* rinkos reguliavimą arba ginčų tarp įmonių sprendimą <…>, vykdydamos tas užduotis, kurios yra joms paskirtos pagal nacionalinę teisę, įgyvendinančią Bendrijos teisę, veikia nepriklausomai ir nesiekia gauti arba nepriima kitų institucijų nurodymų. Tai nekliudo vykdyti jų priežiūrą pagal nacionalinę konstitucinę teisę. Tik pagal 4 straipsnį įsteigtos apeliacinės institucijos gali sustabdyti [NRI] sprendimų galiojimą arba juos panaikinti.

<…>“

11 Tos direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygiu veiktų veiksmingi mechanizmai, pagal kuriuos bet kuris paslaugų gavėjas ar įmonė, teikianti elektroninių ryšių tinklus ir (arba) paslaugas, kuriai turi įtakos [NRI] sprendimas, turėtų teisę paduoti apeliacinei institucijai [paduoti institucijai], nepriklausomai nuo suinteresuotų šalių, apeliacinį skundą dėl to sprendimo [skundą dėl to sprendimo]. Ši institucija, kuri gali būti teismas, turi turėti atitinkamas kvalifikacijas, kad galėtų veiksmingai vykdyti savo funkcijas. Valstybės narės užtikrina, kad būtų tinkamai atsižvelgiama į bylos sudėtį ir kad veiktų veiksmingas apeliacijų mechanizmas.

Kol nagrinėjamas apeliacinis skundas [nagrinėjamas skundas], galioja nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas, išskyrus tuos atvejus, kai pagal nacionalinę teisę nustatomos laikinosios priemonės.“

12 Tos direktyvos 8 straipsnio 1–4 dalyse nurodyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, vykdydamos šioje Direktyvoje ir specialiosiose direktyvose nurodytas reguliavimo užduotis, [NRI] imtųsi visų reikiamų priemonių, skirtų šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nurodytiems tikslams pasiekti. Tokios priemonės turi būti proporcingos tiems tikslams.

<…>

2. [NRI] skatina konkurenciją elektroninių ryšių tinklų, elektroninių ryšių paslaugų ir susijusių priemonių bei paslaugų teikimo srityje <…>

3. [NRI] prisideda prie vidaus rinkos plėtros <…>

4. [NRI] rūpinasi Europos Sąjungos piliečių interesais <…>“

13 Tos pačios direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Deramai atsižvelgdamos į tai, kad radijo dažniai yra viešoji gėrybė, turinti svarbią socialinę, kultūrinę ir ekonominę vertę, valstybės narės pagal 8 ir 8a straipsnius savo teritorijoje užtikrina veiksmingą elektroninių ryšių paslaugoms teikti skirtų radijo dažnių valdymą. Jos užtikrina, kad kompetentingos nacionalinės institucijos skirstytų elektroninių ryšių paslaugoms naudojamą spektrą ir suteiktų bendrąsias arba individualias teises naudoti tokius radijo dažnius remdamosi objektyviais, skaidriais, nediskriminuojančiais ir proporcingais kriterijais.

Įgyvendindamos šio straipsnio nuostatas valstybės narės turi laikytis atitinkamų tarptautinių susitarimų, įskaitant [Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos (UIT)] radijo ryšio reglamentą, ir gali atsižvelgti į viešosios tvarkos sumetimus.“

Konkurencijos direktyva

14 Konkurencijos direktyvos 2 straipsnyje nustatytos išimtinių ir specialiųjų teisių elektroninių ryšių tinklų ir elektroninių ryšių paslaugoms taisyklės.

15 Tos direktyvos 4 straipsnyje „Teisė naudoti dažnius“ nustatyta:

„Nepažeisdamos specialių valstybės narės priimtų kriterijų ir procedūrų, kurias jos taiko radijo ar televizijos transliuojamo turinio paslaugų teikėjams suteikdamos teises naudoti radijo dažnius ir siekdamos bendrų interesų pagal Bendrijos teisę:

1. Valstybės narės neturėtų suteikti išimtinių ar specialiųjų teisių naudoti radijo dažnius elektroninių ryšių paslaugoms teikti;

2. Radijo dažnių skyrimas elektroninių ryšių paslaugoms teikti turi remtis objektyviais, skaidriais, nediskriminaciniais ir proporcingais kriterijais.“

Sprendimas 2017/899

16 Sprendimo 2017/899 8, 9, 11, 15 ir 20 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(8) [UIT] Radijo ryšio reglamentu, priimtu 2015 m. Pasaulinėje radijo ryšio konferencijoje, 700 MHz dažnių juosta 1-ame regione, kuriam priklauso [Europos] Sąjunga, bendra pirmine teise priskirta transliavimo ir judriojo ryšio tarnyboms (išskyrus judriąją oreivystės tarnybą). 470–694 MHz dažnių juosta <…> tebėra išimtinai priskirta transliavimo tarnybai (pirmine teise) ir belaidėms garso programų ir specialiųjų renginių reikmėms (PMSE) (antrine teise);

(9) Dėl sparčiai didėjančio belaidžio plačiajuosčio ryšio duomenų srauto ir vis augančios skaitmeninės ekonomikos ekonominės, pramoninės ir socialinės svarbos būtina didinti belaidžių tinklų pralaidumą. Spektras 700 MHz dažnių juostoje užtikrina tiek papildomą pralaidumą, tiek visuotinę aprėptį, ypač ekonominiu požiūriu sudėtingose kaimo, kalnuotose ir salų vietovėse, taip pat kitose atokiose vietovėse, iš anksto nustatytose atsižvelgiant į vietoves, kurios laikomos prioritetinėmis nacionalinės svarbos vietovėmis, įskaitant pagrindinius sausumos transporto maršrutus, ir būtų tinkamas naudoti patalpose ir įvairių rūšių ryšiui tarp įrenginių. Esant toms aplinkybėms, nuosekliomis ir koordinuotomis priemonėmis, skirtomis aukštos kokybės antžeminio belaidžio ryšio aprėpčiai visoje Sąjungoje užtikrinti, kurios grindžiamos geriausia nacionaline praktika, operatorių licencinių įsipareigojimų vykdymo atžvilgiu, turėtų būti siekiama <…> tikslo – ne vėliau kaip 2020 m. užtikrinti, kad visi piliečiai visoje Sąjungoje tiek patalpose, tiek lauke galėtų naudotis kuo spartesniu plačiajuosčiu ne mažesnės kaip 30 [megabitų per sekundę (Mb/s)] spartos ryšiu, ir turėtų būti siekiama įgyvendinti plataus užmojo gigabitinės visuomenės Sąjungoje viziją. Tokiomis priemonėmis bus skatinamos novatoriškos skaitmeninės paslaugos ir užtikrinama ilgalaikė socialinė bei ekonominė nauda.

<…>

(11) <…> Todėl skaitmeninės antžeminės televizijos [(TNT)] ir PMSE sektoriuose būtina užtikrinti galimybės naudotis pakankamu spektru ilgalaikį reglamentavimo nuspėjamumą, kad jie galėtų garantuoti tvarų savo paslaugų, ypač nemokamos televizijos, teikimą ir plėtrą, tuo pačiu metu užtikrinant tinkamą aplinką investicijoms, kad būtų įgyvendinti Sąjungos ir nacionalinės audiovizualinės politikos tikslai, kaip antai socialinė sanglauda, žiniasklaidos pliuralizmas ir kultūrų įvairovė. <…>

<…>

(15) Valstybės narės, remdamosi tinkamai pagrįstomis priežastimis, turėtų galėti atidėti terminą, nuo kurio leidžiama naudoti 700 MHz dažnių juostą antžeminėse sistemose, kuriomis galima teikti plačiajuosčio elektroninio ryšio paslaugas, užtikrinimą ne ilgiau kaip dvejiems metams nei bendras 2020 m. Sąjungos terminas. Toks atidėjimas turėtų būti galimas tik dėl šių priežasčių: neišspręsti tarpvalstybinio koordinavimo klausimai, dėl ko kyla žalingųjų trukdžių, poreikis užtikrinti techninį didelio gyventojų skaičiaus perėjimą prie pažangių transliavimo standartų ir tokio užtikrinimo sudėtingumas, perėjimo finansinės sąnaudos, viršijančios tikėtinas įplaukas, gaunamas vykdant dažnių skyrimo procedūras, arba nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės. Valstybės narės turėtų imtis visų būtinų priemonių, kad dėl to būtų sukeliama kuo mažiau žalingųjų trukdžių tokį poveikį patiriančiose valstybėse narėse. <…>

<…>

(20) Valstybės narės turėtų priimti nuoseklius nacionalinius veiksmų planus, kuriais siekiama palengvinti 700 MHz dažnių juostos naudojimą antžeminio belaidžio plačiajuosčio elektroninio ryšio paslaugoms teikti, kartu užtikrinant televizijos transliavimo paslaugų, kurios atlaisvina šią juostą, tęstinumą. Priėmusios tokius nacionalinius veiksmų planus, valstybės narės juos turėtų padaryti prieinamus Sąjungoje skaidriu būdu. Nacionaliniuose veiksmų planuose turėtų būti numatyti dažnių naudojimo plano pakeitimo veiksmai ir laikotarpiai, tinklo ir galutinių naudotojų įrangos techniniai pakeitimai, radijo ir ne radijo ryšio įrangos sambūvis, esama ir nauja leidimų išdavimo tvarka, mechanizmai, kuriais siekiama išvengti žalingųjų trukdžių spektro naudotojams gretimose juostose, ir informacija apie galimybę kompensuoti perėjimo sąnaudas, jei tokių sąnaudų būtų, kad būtų išvengta, *inter alia*, sąnaudų galutiniams naudotojams ar transliuotojams. Kai valstybės narės ketina išlaikyti skaitmeninę antžeminę televiziją, nacionaliniuose veiksmų planuose turėtų būti apsvarstyta galimybė palengvinti transliavimo įrangos modernizavimą pereinant prie efektyviau spektrą naudojančių technologijų, kaip antai pažangiųjų vaizdo formatų (pvz., HEVC) ar signalų perdavimo technologijų (pvz., DVB-T 2).“

17 To sprendimo 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Ne vėliau kaip 2020 m. birželio 30 d. valstybės narės sudaro sąlygas naudoti [700 MHz dažnių juostą] antžeminėms sistemoms, kuriomis galima teikti belaidžio plačiajuosčio elektroninio ryšio paslaugas <…>.

Tačiau valstybės narės gali ne ilgiau kaip dvejiems metams atidėti terminą, nuo kurio turi būti leidžiama naudoti 700 MHz dažnių juostą, remdamosi viena ar daugiau tinkamai pagrįstų priežasčių, išdėstytų šio sprendimo priede. <…> Kai būtina, vadovaudamosi [Leidimų direktyva], valstybės narės vykdo leidimų išdavimo procedūras arba iš dalies pakeičia atitinkamas galiojančias spektro naudojimo teises, kad būtų galima leisti tokį naudojimą.“

Direktyva 2018/1972

18 Direktyvos 2018/1972 124 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Valstybės narės ne vėliau kaip 2020 m. gruodžio 21 d. priima ir paskelbia įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Jos nedelsdamos pateikia [Europos] Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės taiko tas nuostatas nuo 2020 m. gruodžio 21 d.

<…>“

Italijos teisė

19 2017 m. gruodžio 27 d. *legge n. 205 – Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2018 e bilancio pluriennale per il triennio 2018–2020* (Įstatymas Nr. 205 dėl 2018 m. finansinių metų valstybės biudžeto projekto ir 2018–2020 m. trejų metų daugiamečio biudžeto) (GURI, Nr. 302, 2017 m. gruodžio 29 d.), iš dalies pakeisto 2018 m. gruodžio 30 d. *legge n. 145 – Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2019 e bilancio pluriennale per il triennio 2019–2021*

(Įstatymas Nr. 145 dėl 2019 m. finansinių metų valstybės biudžeto projekto ir 2019–2021 m. trejų metų daugiamečio biudžeto) (GURI, Nr. 302, 2018 m. gruodžio 31 d.) (toliau – Įstatymas Nr. 205/2017), 1 straipsnio 1031 dalyje nustatyta:

„Atsižvelgiant į Europos ir nacionalinės audiovizualinės politikos tikslus – socialinę sanglaudą, komunikacijos priemonių pliuralizmą ir kultūrinę įvairovę – ir siekiant kuo veiksmingiau valdyti spektrą naudojant pažangiausias technologijas, visi nacionaliniu ir vietos lygmeniu [TNT] paslaugai skirti dažniai, priskirti III VHF ir 470–694 MHz juostai, atlaisvinami pagal 1032 dalyje nurodytą tvarkaraštį. Tais pačiais tikslais, kurie nurodyti pirmame sakinyje, šio įstatymo įsigaliojimo dieną nacionalinių tinklų operatorių turimos dažnių naudojimo teisės dažnių naudojimo teisių suteikimo tikslais ne vėliau kaip iki 2019 m. kovo 31 d. pagal [AGCOM] nustatytus kriterijus konvertuojamos į teises naudoti perdavimo pajėgumus naujos koncepcijos nacionaliniuose tankintuvuose naudojant DVB-T 2 technologiją. 2019 m. kovo 31 d. [AGCOM] nustato kriterijus, pagal kuriuos teisės naudoti dažnius, pagal 1030 dalį numatytus naudoti [TNT] paslaugai teikti, nacionaliniu lygmeniu suteikiamos nacionalinių tinklų operatoriams [470–694 MHz UHF juostoje], atsižvelgiant į poreikį užtikrinti bet kokių tinklo pertvarkos ir įrengimo išlaidų kontrolę, 1032 dalyje nurodyto pereinamojo laikotarpio trukmės sutrumpinimą ir sąnaudų bei poveikio galutiniams naudotojams sumažinimą. Ne vėliau kaip iki 2019 m. birželio 30 d. *Ministero dello sviluppo economico* (Ekonominės plėtros ministerija, Italija) suteikia nacionaliniams tinklo operatoriams trečiajame sakinyje nurodytų dažnių naudojimo teises, remdamasi [AGCOM] nustatytais kriterijais, kaip apibrėžta tame pačiame sakinyje. <…>“

20 Įstatymo Nr. 205/2017 1 straipsnio 1031a dalyje numatyta:

„Papildomų nacionalinio lygmens perdavimo pajėgumų ir antžeminių dažnių, be tų, kurie skirti 1031 dalyje nurodytoms naudojimo teisėms konvertuoti ir kuriuos [AGCOM] numatė [nacionaliniame dažnių paskirstymo plane], suteikimas juos priskiriant [TNT] paslaugai teikti nacionaliniams tinklo operatoriams ir visuomeninio radijo, televizijos ir multimedijos paslaugų koncesininkui, neatnaujinus konkurso vykdomas pagal atlygininą procedūrą, kurią 2019 m. lapkričio 30 d. pradėjo Ekonominės plėtros ministerija, taikydama 2019 m. rugsėjo 30 d. [AGCOM] nustatytas procedūras <…>, remdamasi toliau nurodytais principais ir kriterijais:

a) perdavimo pajėgumus ir dažnius priskirti pagal dalis, kurių dydis lygus pusei tankintuvo;

b) nustatyti mažiausią pasiūlymų vertę, remiantis [AGCOM] nurodytomis rinkos vertėmis;

c) atsižvelgti į pateiktų finansinių pasiūlymų vertę;

d) užtikrinti paslaugų tęstinumą, technologinio perėjimo spartą ir technologinės infrastruktūros, kurią naudoja sektoriuje veikiantys nacionaliniai tinklo operatoriai, įskaitant visuomeninio radijo, televizijos ir multimedijos paslaugų koncesininką, kokybę;

e) maksimaliai išnaudoti sektoriuje veikiančių nacionalinių tinklo operatorių sukauptą patirtį, visų pirma susijusią su skaitmeninio transliavimo tinklų diegimu;

f) maksimaliai išnaudoti struktūrinius pajėgumus, kad būtų užtikrintas spektro efektyvumas, sektoriuje įgytas profesionalumas ir įgūdžiai, technologinės naujovės ir optimalus, efektyvus bei savalaikis perdavimo pajėgumų ir papildomų dažnių naudojimas;

g) užtikrinti geriausią spektro naudojimą, atsižvelgiant į dabartinį geros kokybės turinio transliavimą [TNT] technologija, kuo didesnei Italijos gyventojų daugumai. <…>“

21 Įstatymo Nr. 205/2017 1 straipsnio 1037 dalyje nustatyta:

„Ginčai dėl teisių naudoti dažnius suteikimo, konkursai ir kitos 1026–1036 dalyse nurodytos procedūros, visų pirma procedūros, skirtos dažnių atlaisvinimo [TNT] paslaugai teikti, priklauso išimtinei administracinių teismų jurisdikcijai <…>. Dėl viršesnio nacionalinio intereso greitai atlaisvinti ir priskirti dažnius pagal 1026–1036 dalyse nurodytas procedūras priimtų aktų ir nustatytų priemonių panaikinimas nelemia ankstesnės padėties atkūrimo ar kompensacijos natūra, o bet kokia atlygintina žala prireikus atlyginama tik lygiaverte kompensacija. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymas apribojamas tik laikinai nustatytos sumos sumokėjimu.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

22 *Cairo Network* ir *Europa Way* eksploatuoja TNT tinklus, ir abi jos buvo teisių naudoti DVB-T technologijos tankintuvą turėtojos. *Persidera* eksploatuoja TNT tinklus, ir buvo teisių naudoti penkis DVB-T technologijos tankintuvus turėtoja.

23 Italijos teisės aktų leidėjas nusprendė, kad pertvarkant 700 MHz dažnių juostą reikia atlaisvinti tam tikrą skaičių dažnių, kad būtų galima diegti penktosios kartos telefoniją (toliau – 5G). Dėl tos priežasties teisės aktų leidėjas įgaliojo AGCOM priimti sprendimus, skirtus, viena vertus, konvertuoti esamas teises naudoti DVB-T technologijos tankintuvus į teises naudoti perdavimo pajėgumus DVB-T 2 technologijos tankintuvuose ir, kita vertus, pritaikius atlygininą procedūrą, suteikti teisę naudoti papildomus perdavimo pajėgumus, atsiradusius dėl perėjimo nuo DVB-T prie DVB-T 2 technologijos.

24 Šiuo tikslu AGCOM priėmė kelis sprendimus.

25 Konkrečiai kalbant, Sprendimu Nr. 39/19/CONS nustatė naują nacionalinį TNT skirtų dažnių suteikimo planą. Tame sprendime, be kita ko, buvo nustatyti iš viso 12 nacionalinių DVB-T 2 technologijos tankintuvų ir konfigūravimo parametrai, pagal kuriuos numatyta 20 nacionalinių DVB-T technologijos tankintuvų pakeisti 10-čia nacionalinių DVB-T 2 technologijos tankintuvų.

26 Sprendimu 129/19/CONS AGCOM nustatė kriterijus, taikomus teisių naudoti DVB-T technologijos tankintuvus konvertuojant į teises naudoti perdavimo pajėgumus DVB-T 2 technologijos tankintuvuose ir suteikiant teises naudoti papildomus perdavimo pajėgumus nacionaliniu lygmeniu.

27 Sprendimu 562/20/CONS AGCOM nustatė atlygintinos teisių naudoti šiuos papildomus perdavimo pajėgumus suteikimo procedūros tvarką. Sprendimu 564/20/CONS ji pradėjo tą procedūrą.

28 Pritaikius AGCOM nustatytus konvertavimo kriterijus, *Persidera* buvo suteiktos teisės naudoti perdavimo pajėgumus 2,5 DVB-T 2 technologijos tankintuvuose, o *Cairo Network* ir *Europa Way* kiekvienai atskirai teko teisė naudoti perdavimo pajėgumus 0,5 tos technologijos tankintuvo. Pasibaigus atlygintinai teisių suteikimo procedūrai, *Cairo Network* ir *Persidera* kiekviena atskirai įgijo papildomas teises naudoti perdavimo pajėgumus 0,5 DVB-T 2 technologijos tankintuvo.

29 *Cairo Network*, *Europa Way* ir *Persidera* pateikė skundus dėl įvairių aktų, priimtų per 700 MHz dažnių juostos pertvarkos procedūrą, taip pat dėl AGCOM sprendimų 39/19/CONS ir 129/19 CONS.

30 Šie skundai buvo atmesti *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas, Italija) sprendimais.

31 *Cairo Network*, *Europa Way* ir *Persidera* pateikė apeliacinius skundus dėl šių sprendimų *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija), kuri yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Grįsdamos apeliacinius skundus šios bendrovės nurodė, kad Italijos teisės aktų leidėjas nepaisė AGCOM nepriklausomumo, taip pat teisių naudoti DVB-T technologijos tankintuvus, be to, 700 MHz dažnių juostos pertvarkos procedūra vyko su pažeidimais, nes nebuvo atsižvelgta į aplinkybę, kad tam tikri operatoriai anksčiau buvo neteisėtai įgiję palankią padėtį TNT rinkoje.

32 Nusprendusi, kad kilo keletas Sąjungos teisės aiškinimo sunkumų, *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba), pirma, bylose C-764/23 ir C-765/23 kelia klausimą dėl teisminės apsaugos, kuri gali būti taikoma *Cairo Network* ir *Europa Way*, veiksmingumo. Jai kyla abejonių, ar, nesant galimybės atkurti ankstesnę padėtį arba atlyginti žalą natūra, būtų galima užtikrinti pakankamą teisių naudoti DVB-T technologijos dažnius turėtojų apsaugą ir apginti viešąjį interesą.

33 Antra, tam teismui kyla klausimas, ar Italijos teisės aktų leidėjas ne pernelyg daug sumažino AGCOM diskreciją, taip pažeisdamas jos nepriklausomumą. Šiuo klausimu jis pažymi, kad per 700 MHz dažnių juostos pertvarkos procedūrą AGCOM priimtiems sprendimams didelę įtaką darė Italijos teisės aktų nuostatos. Taigi teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo koeficientą AGCOM nustatė būtent tam, kad būtų galima vykdyti teisės aktų leidėjo nustatytą atlygininą procedūrą. Be to, teisės aktų leidėjas šiai procedūrai pritaikė kriterijus ir principus, kuriuos pats nustatė tam, kad leistų toje procedūroje dalyvauti aptariamoje rinkoje dominuojantiems įsitvirtinusiems operatoriams.

34 Trečia, *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) teigia, kad dėl to, jog pritaikius šį AGCOM nustatytą konvertavimo koeficientą buvo įvykdytas dalinis ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimas, operatoriai, turėję teisę naudoti tik vieną DVB-T technologijos tankintuvą, atsidūrė nepalankioje padėtyje, nes buvo priversti dalyvauti atlygintinoje teisių naudoti suteikimo procedūroje arba tarpusavyje sudaryti sutartis, kad galėtų gauti lygiaverčius perdavimo pajėgumus, kuriuos turėjo iki ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo.

35 Ketvirta, tam teismui kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į Sąjungos teisę, Italijos valdžios institucijos pakankamai atsižvelgė į kiekvieno suinteresuotojo operatoriaus padėtį, kiek tai susiję su Italijos garso ir vaizdo sektoriaus istorine raida.

36 Iš tiesų organizuojant šį sektorių buvo padaryti keli pažeidimai, dėl kurių Teisingumo Teismas priėmė 2008 m. sausio 31 d. Sprendimą *Centro Europa 7* (C-380/05, EU:C:2008:59) ir 2017 m. liepos 26 d. Sprendimą *Persidera* (C-112/16, EU:C:2017:597). Atsižvelgusi į įvairias priemones, kurios jau buvo priimtos siekiant pašalinti tuos pažeidimus, AGCOM nusprendė, kad per 700 MHz dažnių juostos pertvarkos procedūrą struktūrinių priemonių priėmimas buvo netinkamas ir sukėlė didesnį poveikį, nei buvo reikalingas rinkai perbalansuoti; tai reikėjo atlikti siekiant pašalinti pažeidimus. Taigi ši institucija nusprendė, kad pakanka numatyti asimetrines taisykles, kuriomis siekiama sudaryti palankias sąlygas pliuralizmui ir konkurencijai per

atlyginti teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūrą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo abejonių dėl šio AGCOM sprendimo suderinamumo su Sąjungos teise.

37 Galiausiai, penkta, byloje C-764/23 tas teismas aptiko duomenų, kurie, kaip jis mano, įrodo, kad *Cairo Network* turi apsaugos vertų teisėtų lūkesčių. Jis pažymi, kad ta bendrovė įgijo ankstesnes teises naudoti radijo dažnius per atlyginti procedūrą, kurios skelbime apie kvietimą teikti paraiškas buvo nurodyta, kad siekiama suteikti teisę naudoti DVB sistemoms skirtus radijo dažnius, t. y. DVB-T standartą ir paskesnius technologinius jo patobulinimus, kad konkurso nugalėtojas gaus tokios pačios aprėpties ir trukmės dažnius, kai dažniai bus atlaisvinti ir juos bus galima paskirstyti telekomunikacijų operatoriams, ir kad dažnis bus suteiktas 20 metų laikotarpiui.

38 Tokiomis aplinkybėmis *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir byloje C-764/23 pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Sąjungos teisė, konkrečiai – ESS 6 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, aiškinami atsižvelgiant į [Chartijos] 47 straipsnį, [Pagrindų direktyvos] 4 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą ir Direktyvos [2018/1972] 31 straipsnį, turi būti aiškinami taip, kad jiems prieštarauja nacionalinės teisės nuostatos, kaip antai įtvirtintos Italijos teisėje (Įstatymo Nr. 205/2017 1 straipsnio 1037 dalis), kuriomis Sąjungos teisės reglamentuojamu atveju apribojamos ieškinio dėl panaikinimo pasekmės, užkertant kelią atkurti pradinę padėtį arba atlyginti žalą natūra, o laikinųjų apsaugos priemonių taikymas apribojamas tik laikinai nustatytos sumos sumokėjimu, taip keliant pavojų veiksmingai teisminei apsaugai?

2. Ar Sąjungos teisė, konkrečiai – [Pagrindų direktyvos] 3 straipsnio 3 ir 3a dalys, 8 ir 9 straipsniai, taip pat Direktyvos [2018/1972] 5, 6, 8, 9 ir 45 straipsniai, turi būti aiškinami taip, kad jiems prieštarauja tokia sistema, kokia Italijos Respublikoje įvesta [Įstatymo Nr. 205/2017] 1 straipsnio 1031a dalimi, jeigu pagal tą sistemą iš nepriklausomos administracinės institucijos atimamos reguliavimo funkcijos arba bet kuriuo atveju jos reikšmingai apribojamos ir nustatomas papildomų perdavimo pajėgumų skyrimas taikant atlyginti procedūrą, priimant ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą ir dalyvaujant rinkoje dominuojančią padėtį užimantiems įsitvirtinusiems operatoriams?

3. Ar Sąjungos teisė, konkrečiai – [Pagrindų direktyvos] 8 ir 9 straipsniai, [Leidimų direktyvos] 3, 5, 7 ir 14 straipsniai, [Konkurencijos direktyvos] 2 ir 4 straipsniai, [Sprendimo 2017/899] 11 ir 20 konstatuojamosios dalys ir teisingumo, nediskriminavimo, konkurencijos apsaugos ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai, turi būti aiškinami taip, kad jiems prieštarauja tokia sistema, kokia nustatyta atitinkamais nacionalinės teisės aktais (Įstatymo Nr. 205/2017 1 straipsnio 1030, 1031, 1031a, 1031b ir 1032 dalys), [AGCOM] sprendimais 39/19/CONS, 128/19/CONS, 564/20/CONS, taip pat atitinkamais sprendimais dėl teisių naudoti dažnius skaitmeninės televizijos paslaugai skyrimo, jeigu „teisių naudoti dažnius“ konvertavimo į „teises naudoti perdavimo pajėgumus“ tikslais šioje sistemoje nenumatyta lygiaverčio konvertavimo, tačiau dalis perdavimo pajėgumų perskirstoma per atlyginti procedūrą, dėl kurios operatoriams, norintiems užsitikrinti bėgant laikui teisėtai įgytų prerogatyvų apsaugą, tenka patirti papildomų išlaidų?

4. Ar Sąjungos teisei, konkrečiai – [Pagrindų direktyvos] 8 ir 9 straipsniams, [Leidimų direktyvos] 3, 5, 7 ir 14 straipsniams, [Konkurencijos direktyvos] 2 ir 4 straipsniams, [Sprendimo 2017/899] 11 ir 20 konstatuojamosioms dalims, teisingumo, nediskriminavimo, konkurencijos apsaugos ir teisėtų lūkesčių apsaugos principams, taip pat taip pat

proporcingumo ir tinkamumo principams, prieštarauja tokia sistema, kokia nustatyta atitinkamais nacionalinės teisės aktais (Įstatymo Nr. 205/2017 1 straipsnio 1030, 1031, 1031a, 1031b ir 1032 dalys), AGCOM sprendimais 39/19/CONS, 128/19/CONS, 564/20/CONS, taip pat atitinkamais sprendimais dėl teisių naudoti dažnius skaitmeninės televizijos paslaugai skyrimo, dėl to, kad toje sistemoje nenustatyta struktūrinių priemonių, kad būtų ištaisyta anksčiau sukurta nelygybė, taip pat atsižvelgta į nacionalinėje ir viršnacionalinėje jurisprudencijoje anksčiau nustatytus pažeidimus, ir kuria nediferencijuojama operatoriaus, įsigijusio dažnį po atlygintinos konkurso procedūros, pagal kurią numatyta teisė jį išlaikyti, padėtis, o gal, atvirkščiai, AGCOM priimtos nestruktūrinės priemonės, skirtos rinkoje dominuojančioms įsitvirtinusioms įmonėms, kurioms iš pradžių priklausė vadinamieji pertekliniai tinklai, yra tinkamos ir proporcingos?

5. Ar Sąjungos teisei, konkrečiai – [Pagrindų direktyvos] 8 ir 9 straipsniams, [Leidimų direktyvos] 3, 5, 7 ir 14 straipsniams, [Konkurencijos direktyvos] 2 ir 4 straipsniams, [Sprendimo 2017/899] 11 ir 20 konstatuojamosioms dalims ir teisingumo, nediskriminavimo, konkurencijos apsaugos ir teisėtų lūkesčių apsaugos principams, taip pat proporcingumo ir tinkamumo principams, prieštarauja tokia sistema, kokia nustatyta atitinkamais nacionalinės teisės aktais (Įstatymo Nr. 205/2017 1 straipsnio 1030, 1031, 1031a, 1031b ir 1032 dalys), taip pat AGCOM sprendimais 39/19/CONS, 128/19/CONS, 564/20/CONS ir atitinkamais sprendimais dėl teisių naudoti dažnius skaitmeninės televizijos paslaugai skyrimo, jeigu toje sistemoje neatsižvelgiama į teisėtus lūkesčius, kuriuos turėjo operatorius, įgijęs teisę naudoti dažnį per atlygintiną konkurso procedūrą, kurioje aiškiai nustatyta teisė į panašios aprėpties dažnį, galiojanti tiek pat, kiek ir teisė naudoti?“

39 Šiomis aplinkybėmis *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir byloje C-765/23 pateikti Teisingumo Teismui keturis prejudicinius klausimus, kurie yra analogiški byloje C-764/23 pateiktiems pirmajam–ketvirtajam klausimams.

40 Tomis pačiomis aplinkybėmis *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir byloje C-766/23 pateikti Teisingumo Teismui du prejudicinius klausimus, kurie yra analogiški byloje C-764/23 pateiktiems antrajam ir trečiajam klausimams, taip pat tokį trečiąjį prejudicinį klausimą:

„Ar Sąjungos teisė, konkrečiai – [Pagrindų direktyvos] 8 ir 9 straipsniai, [Leidimų direktyvos] 3, 5, 7 ir 14 straipsniai, [Konkurencijos direktyvos] 2 ir 4 straipsniai, Sprendimo [2017/899] 11 ir 20 konstatuojamosios dalys, teisingumo, nediskriminavimo, konkurencijos apsaugos ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai, taip pat proporcingumo ir tinkamumo principai, turi būti aiškinami taip, kad jiems prieštarauja tokia sistema, kokia įvesta Italijos teisėje Įstatymo [Nr. 145/18] 1 straipsnio 1101–1108 dalimis, [Įstatymo Nr. 205/2017] 1 straipsnio 1030, 1031, 1031a, 1031c, 1032, 1033, 1034 ir 1037 dalimis, AGCOM sprendimais 39/19/CONS <…>, 128/19/CONS ir 129/19/CONS ir atitinkamais sprendimais dėl teisių naudoti dažnius skaitmeninės televizijos paslaugai suteikimo, dėl to, kad toje sistemoje nenustatyta struktūrinių priemonių [ir] – net esant nestruktūrinėms kompensacinėms ir (arba) perbalansavimo priemonėms – kad būtų ištaisyta anksčiau sukurta nelygybė, numatyta atlygintina procedūra, dėl kurios operatorius patiria papildomų išlaidų ir naštos, ir ar šioms [Sąjungos] teisės normoms, ypač atsižvelgiant į proporcingumo ir tinkamumo principus, taip pat į 2017 m. liepos 26 d. Sprendime *Persidera* (C-112/16, EU:C:2017:597) nustatytus principus, prieštarauja tokia sistema, kaip nurodytoji, taip pat ir dėl bendros sistemos raidos bei „anomalijų“, „spragų“ ir „pažeidimų“,

nustatytų nacionalinėje ir viršnacionalinėje jurisprudencijoje, kaip nurodyta šios nutarties motyvuojamojoje dalyje, o gal, atvirkščiai, sistemai perbalansuoti pakanka AGCOM priimtų nestruktūrinių priemonių?“

41 2024 m. vasario 27 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-764/23 ir C-766/23 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

42 *Radiotelevisione italiana SpA* (RAI) teigia, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į pirmąjį ir ketvirtąjį klausimus bylose C-764/23 ir C-765/23, taip pat į trečiąjį klausimą byloje C-766/23, nes šiais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo priimti sprendimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų Italijos teisės aktų suderinamumo su Sąjungos teise ir dėl AGCOM priimtų aktų teisėtumo.

43 Šiuo klausimu reikia priminti, kad SESV 267 straipsnyje įtvirtinta bendradarbiavimo sistema grindžiama griežtu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijų atskyrimu. Vykstant pagal šį straipsnį pradėtai procedūrai, nacionalines nuostatas turi aiškinti nacionaliniai teismai, o ne Teisingumo Teismas, ir šis neturi spręsti, ar vidaus teisės normos neprieštarauja Sąjungos teisės nuostatoms. Priešingai, Teisingumo Teismas turi jurisdikciją pateikti nacionaliniam teismui visapusį Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris leistų tam teismui įvertinti vidaus teisės normų suderinamumą su Sąjungos teisės aktais (žr. 1985 m. kovo 21 d. Sprendimo *Celestri & C.*, 172/84, EU:C:1985:137, 12 punktą; 2008 m. liepos 1 d. Sprendimo *MOTOE*, C-49/07, EU:C:2008:376, 30 punktą; taip pat 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 35 punktą).

44 Šiose sujungtose bylose pateiktais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo pateikti būtent tokį visapusišką išaiškinimą, taigi Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į šiuos klausimus.

Dėl priimtinumo

45 RAI ir *Mediaset SpA* ginčija prašymų priimti prejudicinį sprendimą ar jų dalies priimtinumą.

46 Pirma, RAI ir *Mediaset* teigia, kad nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra reikiamų duomenų, kad Teisingumo Teismas galėtų atsakyti į visus pateiktus klausimus. Konkrečiau kalbant, iš pradžių RAI teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė išsamaus 700 MHz dažnių juostos pertvarkos procedūros aprašymo. Toliau *Mediaset* nurodo, kad tas teismas nenurodė nei priežasčių, dėl kurių trečiuosiuose klausimuose bylose C-764/23 ir C-765/23, taip pat antrajame klausime byloje C-766/23 nurodytos Sąjungos teisės nuostatos yra taikomos nagrinėjamu atveju, nei motyvų, sukėlusių jam abejonių dėl pagrindinėje byloje aptariamų Italijos teisės aktų suderinamumo su tomis nuostatomis. Galiausiai, pasak *Mediaset*, tas teismas nepateikė Teisingumo Teismui pakankamai duomenų, kad šis galėtų atsakyti į penktąjį klausimą byloje C-764/23.

47 Antra, RAI ir *Mediaset* teigia, kad norint priimti sprendimus dėl ginčų pagrindinėse bylose nebūtina atsakyti į trečiuosius ir ketvirtuosius klausimus bylose C-764/23 ir C-765/23, taip pat į antrąjį ir trečiąjį klausimus byloje C-766/23. Iš tiesų Italijos valdžios institucijų jau priimtos priemonės yra pakankamos, kad būtų pašalintos praeityje Italijos garso ir vaizdo sektoriuje padarytų pažeidimų pasekmės, apie kurias kalba prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Be to, nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateiktuose tų pažeidimų aprašymuose yra klaidų ir netikslių duomenų. Beje, tie klausimai iš dalies susiję su atlygintina teisių naudoti perdavimo pajėgumus DVB-T 2 technologijos tankintuvuose suteikimo procedūra, nors pagrindinėse bylose apie tą procedūrą nekalbama.

48 Dėl šių aspektų reikia priminti, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, turintis prisiimti atsakomybę už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti tiek poreikį priimti prejudicinį sprendimą, kad pats galėtų priimti sprendimą, tiek Teisingumo Teismui jo pateikiamų klausimų svarbą. Taigi, jeigu pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą (žr. 1988 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Pardini*, 338/85, EU:C:1988:194, 8 punktą ir 2023 m. liepos 24 d. Sprendimo *Lin*, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 61 punktą).

49 Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (žr. 2000 m. liepos 13 d. Sprendimo *Idéal tourisme*, C-36/99, EU:C:2000:405, 20 punktą ir 2023 m. liepos 24 d. Sprendimo *Lin*, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 62 punktą).

50 Tokiomis aplinkybėmis, viena vertus, kiek tai susiję su nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą galimu neišsamumu, reikia pažymėti, kad, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, į kurią atsižvelgta Procedūros reglamento 94 straipsnio a ir b punktuose, siekiant pateikti tokį Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris būtų naudingas nacionaliniam teismui, reikia, kad tas teismas nurodytų pateikiamų klausimų faktines aplinkybes ir teisinį pagrindą arba bent paaiškintų šiuos klausimus pagrindžiančias faktines prielaidas. Be to, kaip nurodyta minėto 94 straipsnio c punkte, prašyme priimti prejudicinį sprendimą turi būti išdėstytos priežastys, paskatinusios jį pateikusį teismą kelti klausimą dėl tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo ar galiojimo, ir jo nustatytas ryšys tarp šių nuostatų ir pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės aktų (žr. 1993 m. sausio 26 d. Sprendimo *Telemarsicabruzzo ir kt.*, C-320/90–C-322/90, EU:C:1993:26, 6 punktą; 2000 m. birželio 28 d. Nutarties *Laguillaumie*, C-116/00, EU:C:2000:350, 16 punktą ir 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Bezirkshauptmannschaft Landeck (Bandymas prieiti prie mobiliajame telefone saugomų asmens duomenų)*, C-548/21, EU:C:2024:830, 48 punktą).

51 Nagrinėjamu atveju nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą išsamiai išdėstytos pateiktų klausimų faktinės aplinkybės ir teisinis pagrindas, taip pat priežastys, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui sukėlusios abejonių dėl pagrindinėje byloje aptariamų Italijos teisės aktų suderinamumo su Sąjungos teise.

52 Tuo remiantis darytina išvada, kad tos nutartys atitinka Procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatytus reikalavimus ir jose pateikta pakankamai informacijos, kad Teisingumo Teismas galėtų atsakyti į tuos klausimus.

53 Kita vertus, reikia konstatuoti, jog argumentai dėl poreikio atsakyti į tam tikrus iš tų klausimų, kad būtų galima išspręsti pagrindinėje byloje nagrinėjamus ginčus, nebuvimo iš dalies yra grindžiami pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių aprašymu, kuris skiriasi nuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikto aprašymo. RAI ir *Mediaset* kritikuoja nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą išdėstytą praeityje Italijos garso ir vaizdo sektoriuje padarytų pažeidimų ir jų pasekmių pristatymą.

54 Kaip minėta šio sprendimo 43 punkte, aiškiai atskyrus nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijas, bet koks bylos faktinių aplinkybių vertinimas priskirtinas nacionalinio teismo jurisdikcijai, kuris, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes, turi vertinti tiek prejudicinio sprendimo reikalingumą savo sprendimui priimti, tiek Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų reikšmingumą, o Teisingumo Teismas turi teisę tik aiškinti Sąjungos nuostatas arba spręsti dėl jų galiojimo, remdamasis nacionalinio teismo jam nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis (žr. 1978 m. kovo 16 d. Sprendimo *Oehlschläger*, 104/77, EU:C:1978:69, 4 punktą ir 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Repubblika*, C-896/19, EU:C:2021:311, 28 punktą).

55 Dėl tos priežasties RAI ir *Mediaset* argumentai, susiję su jų pačių pateiktu praeityje Italijos garso ir vaizdo sektoriuje padarytų pažeidimų ir jų pasekmių vertinimu, negali turėti įtakos sprendimui, kad tam tikri pateikti klausimai yra nepriimtini.

56 Beje, aplinkybės, kad ieškiniai pagrindinėje byloje pareikšti ne tiesiogiai dėl AGCOM aktų, kuriais reglamentuojama atlygintina teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūra, negali pakakti siekiant įrodyti, kad pateikti klausimai turi būti pripažinti nepriimtinais tiek, kiek jie susiję su ta procedūra.

57 Neneigiama, kad tais klausimais siekiama prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti medžiagos, kuria remdamasis jis galėtų vertinti ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo procedūros suderinamumą su Sąjungos teise. Tačiau nutartyse dėl prašymo pateikti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad Italijoje pertvarkant 700 MHz dažnių juostą ši procedūra buvo įgyvendinama derinant ją su atlygintina teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūra, todėl negalima teigti, kad tie aptariamų klausimų aspektai, kurie susiję su šia procedūra, akivaizdžiai neturi ryšio su ginčais pagrindinėje byloje.

58 Dėl šių priežasčių reikia atsakyti į visus pateiktus klausimus.

Dėl esmės

59 Iš pradžių svarbu pažymėti, kad nors pateikti klausimai susiję būtent su Direktyvos 2018/1972 aiškinimu, jos 124 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės taiko taisykles, skirtas perkelti direktyvai nuo 2020 m. gruodžio 21 d. Atsižvelgiant į tai, kad šie klausimai susiję su iki tos datos priimtų Italijos teisės aktų suderinamumu su Sąjungos teise, juos reikia nagrinėti remiantis iki tos datos galiojusiais teisės aktais.

Dėl pirmųjų klausimų bylose C-764/23 ir C-765/23

60 Pirmaisiais klausimais bylose C-764/23 ir C-765/23, kurie yra identiški, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalis, siejama su ESS 6 ir 19 straipsniais, taip pat Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais, viena vertus, ūkio

subjektų pareikštų ieškinių dėl aktų, susijusių su teisių naudoti radijo dažnius suteikimu, pasekmės pertvarkant 700 MHz dažnių juostą apribojamos finansinio žalos atlyginimo priteisimu ir, kita vertus, laikinųjų apsaugos priemonių, kurias gali būti nuspręsta taikyti, kol bus išnagrinėtas toks ieškinys, apimtis apribojama tik laikinai nustatytos sumos sumokėjimu.

61 Nors šiuose klausimuose daroma nuoroda į ESS 6 straipsnį, iš pradžių reikia pažymėti, kad tai yra bendro pobūdžio nuostata, neturinti reikšmės analizuojant tuos klausimus (pagal analogiją žr. 2021 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *IS (Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą neteisėtumas)*, C-564/19, EU:C:2021:949, 98 punktą).

62 Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje valstybės narės įpareigojamos numatyti veiksmingus teisių gynimo mechanizmus, pagal kuriuos bet kuris paslaugų gavėjas ar įmonė, teikianti elektroninių ryšių tinklus ar paslaugas, kuriai turi įtakos NRI priimtas sprendimas, galėtų pateikti skundą dėl to sprendimo nepriklausomai institucijai, turinčiai atitinkamas kompetencijas veiksmingai vykdyti savo funkcijas.

63 Tos direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje numatyta, kad, kol vyksta ši procedūra, galioja NRI sprendimas, išskyrus tuos atvejus, kai pagal nacionalinę teisę nustatomos laikinosios apsaugos priemonės.

64 Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatyta, kad tos direktyvos 4 straipsnis yra Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinto veiksmingos teisminės apsaugos principo, į kurį daroma nuoroda ESS 19 straipsnio 1 dalyje ir pagal kurį valstybių narių teismai turi užtikrinti teisės subjektams pagal Sąjungos teisę suteikiamų teisių teisminę gynybą, išraiška (šiuo klausimu žr. 2008 m. vasario 21 d. Sprendimo *Tele2 Telecommunication*, C-426/05, EU:C:2008:103, 30 punktą ir 2016 m. spalio 13 d. Sprendimo *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej ir Petrotel*, C-231/15, EU:C:2016:769, 20 punktą).

65 Tos direktyvos 4 straipsnyje nenustatyta tikslių procedūros taisyklių pagal kurias būtų įgyvendinama valstybėms narėms jam nustatyta pareiga numatyti veiksmingus teisių gynimo mechanizmus, ir, konkrečiai kalbant, neapibrėžiami įgaliojimai, kuriuos privalo turėti nacionalinis teismas, priimantis sprendimą dėl ieškinio, pareikšto dėl akto, kuriuo suteikiamos teisės naudoti radijo dažnius.

66 Kadangi šioje srityje nėra Sąjungos reglamentavimo, valstybės narės privalo nustatyti tuos įgaliojimus laikydamosi savo procesinės autonomijos, tačiau su sąlyga, kad tais atvejais, kai taikoma Sąjungos teisė, tie įgaliojimai nebūtų siauresni už teismo, priimančio sprendimus dėl panašių atvejų, kuriems taikoma vidaus teisė, turimus įgaliojimus (lygiavertiškumo principas) ir kad dėl tų įgaliojimų apimties netaptų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga naudotis pagal Sąjungos teisę suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (pagal analogiją žr. 2016 m. spalio 13 d. Sprendimo *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej ir Petrotel*, C-231/15, EU:C:2016:769, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

67 Dėl lygiavertiškumo principo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad tvarka, dėl kurios pateikti pirmieji klausimai bylose C-764/23 ir C-765/23, taikoma neatsižvelgiant į tai, ar ieškiniai grindžiami nacionaline, ar Sąjungos teise.

68 Dėl veiksmingumo principo reikia pažymėti, kad 2016 m. spalio 13 d. Sprendimo *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej ir Petrotel* (C-231/15, EU:C:2016:769), 25 ir 31 punktuose Teisingumo Teismas nusprendė, jog ieškinį dėl NRI sprendimo nagrinėjantis nacionalinis teismas turi galėti jį panaikinti atgaline data, jei nusprendžia, kad tai reikalinga siekiant užtikrinti tą ieškinį pareiškusios įmonės teisių veiksmingą apsaugą.

69 Vis dėlto tuo remiantis negalima daryti išvados, kad veiksmingumo principas būtinai reiškia, kad tokį ieškinį nagrinėjantis nacionalinis teismas turi turėti teisę panaikinti bet kokį NRI sprendimą, kuriam taikoma Pagrindų direktyva.

70 Visų pirma klausimu byloje, kurioje priimtas 2016 m. spalio 13 d. Sprendimas *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej ir Petrotel* (C-231/15, EU:C:2016:769), siekta nustatyti ne tai, ar Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad ieškinį dėl NRI sprendimo nagrinėjantis teismas galėtų panaikinti tą sprendimą, o tik tai, ar ta nuostata draudžia tokius įgaliojimus teismui suteikti nacionalinės teisės aktais.

71 Paskui reikia pažymėti, kad, kaip Teisingumo Teismas, beje, pažymėjo pateiktame atsakyme, šis klausimas aiškiai susijęs su situacija, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas toje byloje jau buvo nustatęs, kad, siekiant apsaugoti suinteresuotosios įmonės teises, reikia panaikinti ginčijamą sprendimą. Atvirkščiai, pirmuosiuose klausimuose bylose C-764/23 ir C-765/23 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo būtent įvertinti, kiek toks panaikinimas gali būti laikomas reikalingu siekiant užtikrinti ieškovų teises tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje.

72 Galiausiai byloje, kurioje priimtas 2016 m. spalio 13 d. Sprendimas *Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej ir Petrotel* (C-231/15, EU:C:2016:769), Teisingumo Teismo buvo paklausta apie sprendimo, kuriuo reikalaujama atnaujinti su mobiliojo ryšio tinklu susijusius tarifus, teisminės kontrolės tvarką. Kadangi toks sprendimas sukelia kitokių teisinių pasekmių nei sprendimas dėl teisių naudoti radijo dažnius suteikimo, negalima daryti prielaidos, kad įgaliojimai, kuriuos kompetentingas teismas privalo turėti, kad galėtų nagrinėti dėl šių dviejų rūšių sprendimų pareikštus ieškinius, būtinai turi būti panašūs.

73 Tokiomis aplinkybėmis, siekiant nustatyti, ar pagrindinėje byloje aptariama tvarka yra suderinama su veiksmingumo principu, reikia priminti, kad kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės proceso teisės nuostatos Sąjungos teisės taikymas tampa neįmanomas arba pernelyg sudėtingas, reikia analizuoti atsižvelgiant į šios nuostatos svarbą visame procese, į jo eigą ir ypatumus, taip pat prireikus į nacionalinės teismų sistemos pagrindu esančius principus, kaip antai teisės į gynybą apsaugos, teisinio saugumo ir sklandaus proceso principus (šiuo klausimu žr. 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 28 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

74 Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, finansinio žalos atlyginimo priteisimas kartu su, jei reikia, laikinai nustatytos sumos sumokėjimu savaime negali užtikrinti, kad pažeidimas dėl neteisėto teisių naudoti radijo dažnius suteikimo bus veiksmingai užginčytas ir kad ieškinį pareiškusiam operatoriui galės būti suteiktos teisės naudoti radijo dažnius, į kuriuos jis turi teisę.

75 Vis dėlto svarbu pažymėti, kad akto dėl tokių teisių naudoti suteikimo panaikinimas arba ilgalaikis tokio akto keliamų pasekmių sustabdymas, kol bus priimtas sprendimas dėl skundo, gali turėti reikšmingų pasekmių radijo dažnių naudojimui, praktiškai galinčių sukelti kliūčių pertvarkyti 700 MHz dažnių juostą, kaip to reikalaujama Sprendime 2017/899.

76 To sprendimo 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ši pertvarka, skirta leisti naudoti 700 MHz dažnių juostą belaidžio plačiajuosčio elektroninio ryšio paslaugoms teikti, iš principo turėjo būti vykdoma nuo 2020 m. birželio 30 d. iki ne vėliau kaip 2022 m. birželio 30 d., o apie tokios pertvarkos nukėlimą po šios datos turėjo būti pranešta kitoms valstybėms narėms ir Komisijai ir jis turėjo būti pagrįstas tinkamai pateisinamomis priežastimis.

77 Be to, to sprendimo 8, 9 ir 15 konstatuojamosiose dalyse nurodyta, kad vėlavimas valstybėje narėje atlaisvinti 700 MHz dažnių juostą ne tik kliudo diegti 5G ryšį toje valstybėje narėje, bet taip pat gali sukelti žalingų trukdžių kitose valstybėse narėse; beje, būtent tokia rizika Teisingumo Teisme rėmėsi Kroatijos vyriausybė.

78 Panaikinus su teisių naudoti radijo dažnius suteikimu susijusius aktus, priimtus, kad būtų galima pertvarkyti 700 MHz dažnių juostą, logiškai reikėtų iš naujo paskirstyti aptariamus radijo dažnius ankstesniems jų turėtojams, įskaitant ir po šio sprendimo 76 punkte nurodytų datų, taip rizikuojant visiškai sugriauti šią pertvarką ir pakenkti tinkamam 5G ryšio veikimui Sąjungoje.

79 Taip pat ilgalaikis aktų, susijusių su teisių naudoti radijo dažnius suteikimu, pasekmių sustabdymas galėtų arba sutrukdyti 5G ryšio plėtrai, jei aptariamiems radijo dažniams būtų taikomos ankstesnės teisės naudoti, arba kelti kliūčių TNT transliacijų tęstinumui, jeigu tie radijo dažniai būtų atlaisvinti TNT transliuotojams nesuteikus kitų radijo dažnių, kuriais naudodamiesi jie galėtų tęsti veiklą.

80 Be to, nors žalos atlyginimo natūra priemonė, pagal kurią tiesiogiai iš naujo būtų suteikiamos teisės naudoti neteisėtai suteiktus radijo dažnius, iš principo gali nekelti kliūčių 5G ryšio diegimui, tokia priemonė, priešingai, galėtų pakenkti TNT transliacijų tęstinumui, nes, atsižvelgiant į investicijų, reikalingų TNT transliacijos tinklui eksploatuoti, mastą, negalima atmesti prielaidos, kad jau įgyvendintų teisių naudoti radijo dažnius suteikimas iš naujo *a posteriori* galėtų pakenkti tos transliacijos tęstinumui.

81 Taip pat su teisių naudoti radijo dažnius suteikimu susijusio akto panaikinimas arba žalos atlyginimo natūra priemonė, pagal kurią tiesiogiai iš naujo būtų suteikiamos jau suteiktos teisės naudoti, tam tikrais atvejais gali pažeisti sąžiningų operatorių, kuriems buvo suteiktos šios teisės naudoti, teises.

82 Beje, reikia pažymėti, kad tokiais ieškiniais, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, siekiama vienintelio tikslo – apginti garso ir vaizdo sektoriuje veikiančių ūkio subjektų interesus, o tuos interesus įprastai turėtų būti galima įvertinti materialiai, taigi ir finansiškai už juos atlyginti.

83 Tokiomis aplinkybėmis kompetentingo teismo įgaliojimų nagrinėti ieškinius, pareikštus dėl aktų, susijusių su teisių naudoti radijo dažnius suteikimu pertvarkant 700 MHz dažnių juostą, apribojimas finansinio žalos atlyginimo priteisimu neturėtų būti laikomas neišvengiamai nesuderinamu su veiksmingumo principu.

84 Vis dėlto, kaip išvados 36 punkte pažymėjo generalinis advokatas, tokios žalos atlyginimo priteisimas suinteresuotiesiems ūkio subjektams suteikia veiksmingą teisminę apsaugą tik tuo atveju, jei tos žalos atlyginimo tvarka leidžia kompensuoti visą tų ūkio subjektų patirtą žalą dėl akto, kurį kompetentingas teismas pripažino neteisėtu, taikymo.

85 Konkrečiai kalbant apie laikinąsias priemones, būtina pažymėti, kad dėl to, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas tiksliai nenustatė, kokio tipo laikinąsias priemones turi galėti pritaikyti kompetentingas teismas, reikia nuspręsti, kad jeigu įgaliojimai, kuriais gali pasinaudoti nagrinėjamą ieškinį išanalizavęs teismas, buvo apriboti finansinio žalos atlyginimo priteisimu, laikinai nustatytos sumos mokėjimo pakanka siekiant užtikrinti laikinąją apsaugą, leidžiančią numatyti, jei reikia, galutinę to ieškinio baigtį.

86 Dėl šių priežasčių į pirmuosius klausimus bylose C-764/23 ir C-765/23 reikia atsakyti, kad Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalis, siejama su ESS 19 straipsniu, taip pat Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais, viena vertus, ūkio subjektų pareikštų ieškinių dėl aktų, susijusių su teisių naudoti radijo dažnius suteikimu, pasekmės pertvarkant 700 MHz dažnių juostą apribojamos finansinio žalos atlyginimo priteisimu ir, kita vertus, laikinųjų apsaugos priemonių, kurias gali būti nuspręsta taikyti, kol bus išnagrinėtas toks ieškinys, apimtis apribojama tik laikinai nustatytos sumos sumokėjimu, jeigu pagal to finansinio žalos atlyginimo tvarką galima visiškai kompensuoti tų ūkio subjektų dėl tokių aktų patirtą žalą.

Dėl antrųjų klausimų bylose C-764/23 ir C-765/23, taip pat dėl pirmojo klausimo byloje C-766/23

87 Antraisiais klausimais bylose C-764/23 ir C-765/23, taip pirmuoju klausimu byloje C-766/23, kurie yra panašūs, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų direktyvos 3, 8 ir 9 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais nacionalinės teisės aktų leidėjui draudžiama numatyti, jog teisės naudoti papildomus perdavimo pajėgumus, atlaisvintus perėjus nuo vienos transliavimo technologijos prie kitos, būtų suteikiamos taikant atlygininą procedūrą, kurios tam tikras savybes, susijusias su tų teisių suteikimo sąlygomis ir su toje procedūroje galinčiais dalyvauti operatoriais, nustato pats teisės aktų leidėjas.

88 Pirma, pagal Pagrindų direktyvos 3 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad visas užduotis, kurios šioje direktyvoje ir specialiosiose direktyvose priskiriamos NRI, vykdytų kompetentinga institucija. Be to, pagal Pagrindų direktyvos 3 straipsnio 2 ir 3 dalis, siejamas su šios direktyvos 11 konstatuojamąja dalimi, valstybės narės turi užtikrinti NRI nepriklausomumą, kad jos galėtų vykdyti savo įgaliojimus nešališkai, skaidriai ir tinkamu laiku (2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

89 Nors pagal pirminės redakcijos Pagrindų direktyvos 3 straipsnį iš esmės buvo siekiama, kaip nustatyta tos direktyvos 11 konstatuojamojoje dalyje, garantuoti NRI nepriklausomumą ir nešališkumą, užtikrinant reguliavimo ir veiklos funkcijų atskyrimą, Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyva 2009/140, kaip nurodyta jos 13 konstatuojamojoje dalyje, siekė sustiprinti NRI nepriklausomumą, kad būtų užtikrintas veiksmingesnis reguliavimo sistemos taikymas, NRI autoritetas ir padidintas jų sprendimų nuspėjamumas (2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

90 Šis tikslas sustiprinti NRI nepriklausomumą ir nešališkumą įtvirtintas Pagrindų direktyvos 3 straipsnio 3a dalyje. Pagal šios nuostatos pirmą pastraipą, nepažeidžiant šiame straipsnyje numatytų konsultavimosi ir bendradarbiavimo su kitomis nacionalinėmis institucijomis atvejų, už *ex ante* rinkos reguliavimą arba įmonių ginčų sprendimą atsakingos NRI, vykdydamos joms pavestas užduotis, turi veikti visiškai nepriklausomai ir nesiekti gauti ir nepriimti jokių kitų institucijų nurodymų (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 53 punktą).

91 Antra, reikia pažymėti, kad pagal Pagrindų direktyvą NRI suteiktos specialios tos direktyvos 8–13 straipsniuose apibrėžtos reguliavimo užduotys. Pagal minėtos direktyvos 9 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą tarp šioms institucijoms priskirtų specialių reguliavimo užduočių yra elektroninių ryšių paslaugoms teikti naudojamo spektro suteikimas, taip pat bendrųjų leidimų ir individualių teisių naudoti radijo dažnius išdavimas (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 54 punktą).

92 Taigi teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūrų, kaip antai pagrindinėje byloje aptariamų ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo ir atlygintino suteikimo procedūrų, organizavimas priskiriamas prie NRI vykdomų specialių reguliavimo užduočių, kaip tai suprantama pagal Pagrindų direktyvą.

93 Tuo remiantis darytina išvada, kad nacionalinės teisės aktų leidėjo dalyvavimą organizuojant tokias procedūras riboja pareiga paisyti NRI nepriklausomumo. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokios institucijos nepriklausomumas būtų pažeistas, jei išorės subjektams, kaip antai nacionaliniam teisės aktų leidėjui, būtų leista sustabdyti ar net panaikinti vykstančią tos institucijos organizuojamą radijo dažnių suteikimo atrankos procedūrą kitais, nei Pagrindų direktyvoje atvejais nurodytais, priežiūros ar apskundimo atvejais (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 56 punktą).

94 Tokiomis aplinkybėmis šiose sujungtose bylose pateikti klausimai susiję su nacionalinės teisės aktų leidėjo veiksmų, kuriais siekiama ne užginčyti NRI vykdomą teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūrą po to, kai ši jau prasidėjusi, o iš anksto apibrėžti tam tikrus reikalavimus, kurių NRI turės laikytis organizuodama ir vykdydama tokią procedūrą, suderinamumu su Sąjungos teise.

95 Nors NRI nepriklausomumo principas nėra jokia kliūtis jai laikytis teisės aktų, tai nereiškia, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas gali, nepažeisdamas NRI nepriklausomumo, panaikinti pagal Pagrindų direktyvą ir specialiąsias direktyvas jai suteiktus įgaliojimus arba pats vykdyti NRI priskirtas užduotis (pagal analogiją žr. 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija (Direktyvų 2009/72 ir 2009/73 perkėlimas)*, C-718/18, EU:C:2021:662, 126 ir 130 punktai).

96 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad vykdydamos joms priskirtas specialias reguliavimo užduotis NRI turi imtis visų pagrįstų priemonių, skirtų pasiekti tame straipsnyje nurodytiems tikslams skatinti konkurenciją elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikimo srityje, prisidėti prie vidaus rinkos plėtros ir rūpintis Sąjungos piliečių interesais (šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 19 d. Sprendimo *TDC* (C-556/12, EU:C:2014:2009, 39 punktą).

97 Taigi Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytų tikslų lyginamąjį svorį turi nustatyti turi ne nacionaliniai teisės aktų leidėjai, o NRI (šiuo klausimu žr. 2009 m. gruodžio 3 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-424/07, EU:C:2009:749, 91 punktą).

98 Vis dėlto, nors Pagrindų direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teises naudoti radijo dažnius suteikia NRI, toje nuostatoje taip pat pažymėta, jog užtikrinti, kad tas suteikimas būtų grindžiamas objektyviais, skaidriais, nediskriminaciniais ir proporcingais kriterijais, privalo ne konkrečiai NRI, o apskritai „valstybės narės“.

99 Beje, Teisingumo Teismas, remdamasis būtent ta nuostata, valstybėms narėms suteikė diskreciją nuspręsti neatlygintiną teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūrą pakeisti atlygintina tokių teisių suteikimo procedūra, jeigu tokį sprendimą priėmė nacionalinės teisės aktų leidėjas (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 65 ir 71 punktus).

100 Dėl tos priežasties, atsižvelgiant į atitinkamai NRI ir valstybių narių politinėms institucijoms suteiktus vaidmenis, reikia konstatuoti, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas gali nustatyti principus, kuriais vadovaujantis turi būti organizuojamos teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūros ir užtikrintas Pagrindų direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų laikymasis.

101 Vis dėlto, kadangi teisės aktų leidėjas negali taip plačiai dalyvauti organizuojant tas procedūras, kad atimtų iš NRI specialią reguliavimo užduotį šioje srityje, jis negali priimti taisyklių, dėl kurių NRI nebeturėtų esminės diskrecijos nustatyti tų teisių suteikimo procedūros techninę tvarką ir privalėtų tik įgyvendinti to teisės aktų leidėjo nustatytą procedūrą.

102 Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar ginčuose pagrindinėje byloje laikomasi šio reikalavimo, Teisingumo Teismas, remdamasis SESV 267 straipsnyje įtvirtintu teismų bendradarbiavimu ir atsižvelgdamas į bylos medžiagą, vis dėlto gali šiam teismui pateikti Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris jam galėtų būti naudingas vertinant vienos ar kitos jos nuostatos poveikį (šiuo klausimu žr. 2024 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Vivacom Bulgaria*, C-369/23, EU:C:2024:1043, 41 punktą).

103 Atsižvelgiant į tai, iš pradžių reikia priminti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 99 punkte primintoje jurisprudencijoje, nacionalinės teisės aktų leidėjas iš principo turi teisę pasirinkti, jei mano tai esant tinkama, atlygintiną teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūrą.

104 Atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktų leidėjo turimą diskreciją, tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai dėl technologinio perėjimo reikia suteikti naujus gerokai didesnius perdavimo pajėgumus turinčius tankintuvus, palyginti su anksčiau suteiktais tankintuvais, negalima teigti, kad sprendimas dėl šio perėjimo būtino neatlygintino ar atlygintino teisių naudoti papildomus perdavimo pajėgumus suteikimo būtinai turi būti priskirtas NRI kompetencijai.

105 Paskui dėl atlygintino šių teisių naudoti suteikimo procedūros tvarkos nutartyse pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad Italijos teisės aktų leidėjas nustatė kelis tai procedūrai taikomus principus. Tie principai iš esmės susiję su per tą procedūrą suteikiamų dalių dydžiu apibrėžimu, nes atrenkant pasiūlymus turi būti atsižvelgiama į pareigą nustatyti minimalią pasiūlymų vertę ir nustatytus tikslus.

106 Atsižvelgiant į tai, kad tie principai yra bendri, iš pirmo žvilgsnio galima manyti, kad, nacionalinės teisės aktų leidėjui nustačius tokius principus, iš NRI neatimama esminė diskrecija nustatyti tikslią atlygintinos teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūros tvarką, ypač kiek tai susiję su

minimaliu pasiūlymų vertės dydžiu, konkrečiais kriterijais, pagal kuriuos pasiūlymai galiausiai turėtų būti vertinami, taip pat su tų kriterijų lyginamojo svorio nustatymu ar net su galimybe numatyti asimetrines dalyvavimo toje procedūroje taisykles.

107 Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nors pagrindinėje byloje aptariami principai iš tiesų gali reikšti, kad atitinkamos valstybės narės garso ir vaizdo sektoriuje dominuojantys įsitvirtinę operatoriai gali dalyvauti teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūroje, ši aplinkybė yra nepakankama, kad būtų galima įrodyti, jog NRI neturi esminės diskrecijos organizuojant tą procedūrą, kaip, beje, tai patvirtina faktas, kad AGCOM galiausiai nusprendė, jog tiems operatoriams gali būti suteiktos tik tam tikros dalys, ir nustatė taisykles, pagal kurias palankesnės sąlygos sudaromos kitiems operatoriams.

108 Galiausiai, nors nutartyse pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad, NRI nustatant ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo tvarką, kaip į vieną iš kitų veiksnių buvo atsižvelgta į nacionalinės teisės aktų leidėjo sprendimą organizuoti atlyginti teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūrą, toks atsižvelgimas yra paprasčiausia teisės aktų leidėjo turimos teisės nuspręsti taikyti atlyginti teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūrą, kai objektyviai išauga turimi perdavimo pajėgumai, pasekmė. Taigi ši aplinkybė neturėtų būti laikoma įrodančia, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas pažeidė NRI suteiktas kompetencijas.

109 Atsižvelgiant į šiuos argumentus, į antruosius klausimus bylose C-764/23 ir C-765/23, taip į pirmąjį klausimą byloje C-766/23 reikia atsakyti, kad Pagrindų direktyvos 3, 8 ir 9 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais nacionalinės teisės aktų leidėjui nedraudžiama numatyti, jog teisės naudoti papildomus perdavimo pajėgumus, atlaisvintus perėjus nuo vienos transliavimo technologijos prie kitos, būtų suteikiamos taikant atlyginti procedūrą, kurios tam tikras savybes, susijusias su tų teisių suteikimo sąlygomis ir su toje procedūroje galinčiais dalyvauti operatoriais, nustato pats teisės aktų leidėjas, jeigu jis tik numato principus, nesukeliančius tokių pasekmių, dėl kurių NRI nebeturėtų esminės diskrecijos nustatyti tų teisių suteikimo procedūros techninę tvarką ir privalėtų tik įgyvendinti to teisės aktų leidėjo nustatytą procedūrą.

Dėl trečiojo ir penktojo klausimų byloje C-764/23, trečiojo klausimo byloje C-765/23, taip pat dėl antrojo klausimo byloje C-766/23

110 Trečiuoju ir penktuoju klausimais byloje C-764/23, trečiuoju klausimu byloje C-765/23, taip pat antruoju klausimu byloje C-766/23, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų direktyvos 8 ir 9 straipsniai, Leidimų direktyvos 3, 5, 7 ir 14 straipsniai, Konkurencijos direktyvos 2 ir 4 straipsniai, taip pat teisėtų lūkesčių apsaugos principas turi būti aiškinami taip, kad jais draudžiami nacionalinės teisės aktai dėl teisių naudoti radijo dažnius suteikimo, kuriuose tais atvejais, kai dėl 700 MHz dažnių juostos pertvarkos vykdomas technologinis perėjimas, nenumatyta lygiaverčio ankstesnių teisų naudoti radijo dažnius konvertavimo, ir reikalaujama, kad operatorius, norintis išsaugoti perdavimo pajėgumus, dalyvautų atlygintinoje procedūroje arba sudarytų sutartį su kitu operatoriumi.

111 Iš pradžių reikia konstatuoti, kad Leidimų direktyvos 3 straipsnyje, kuriame nustatytos taisyklės dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrųjų leidimų, ir Konkurencijos direktyvos 2 straipsnyje, kuriame nustatytos taisyklės dėl išimtinių ir specialiųjų teisių tiems tinklams ir toms paslaugos, nėra naudingos informacijos atsakymui į šiuos klausimus pateikti.

112 Atsižvelgiant į tai, reikia pažymėti, kad nei Pagrindų direktyvoje, nei Leidimų direktyvoje, nei Konkurencijos direktyvoje nėra nuostatų, kuriose būtų aiškiai numatyta bendra pareiga lygiaverčiai konvertuoti esamas teises naudoti radijo dažnius, jeigu tos teisės turi būti iš naujo suteikiamos vykdant technologinį perėjimą.

113 Leidimų direktyvos 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad radijo dažnių naudojimo taisyklės gali būti iš dalies keičiamos tik objektyviai pagrįstais atvejais ir proporcingai. Be to, tos direktyvos 14 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, kol nėra pasibaigęs laikotarpis, kuriam šios teisės naudoti buvo suteiktos, jos gali būti ribojamos arba naikinamos tik pagrįstais atvejais.

114 Vis dėlto tokiu atveju, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai valstybė narė privalo pertvarkyti 700 MHz dažnių juostą ir ta proga vykdo technologinį perėjimą nuo DVB-T prie DVB-T 2 transliavimo standarto, būtina tuo pat metu sumažinti tankintuvų, kurie gali būti suteikti ūkio subjektams TNT transliacijos tikslais, skaičių ir gerokai padidinti kiekvieno tiems ūkio subjektams suteikto tankintuvo perdavimo pajėgumus.

115 Dėl šios priežasties tokia situacija turi būti laikoma atveju, kai esamų teisių naudoti radijo dažnius pakeitimas iš dalies, ribojimas ar panaikinimas gali būti grindžiamas Leidimų direktyvos 14 straipsniu.

116 Dėl tos priežasties tas straipsnis negali būti aiškinamas taip, kad tokiu atveju iš valstybių narių reikalaujama užtikrinti visų esamų teisių naudoti DVB-T technologijos tankintuvus išsaugojimą, jas konvertuojant į teises naudoti DVB-T 2 technologijos tankintuvus.

117 Galiausiai, nors Sprendime 2017/899 nustatytos 700 MHz dažnių juostos pertvarką reglamentuojančios taisyklės, pagal kurias būtina iš naujo iš dalies suteikti teises naudoti radijo dažnius, reikia konstatuoti, kad tame sprendime visiškai nenumatyta, kad tas suteikimas iš naujo reiškia, kad esamos teisės naudoti radijo dažnius būtinai turi būti konvertuojamos lygiaverčiai, taip pat ir tais atvejais, kai tas suteikimas iš naujo derinamas su technologiniu perėjimu, kaip numatyta to sprendimo 20 punkte.

118 Taigi remiantis tuo, kas išdėstyta, negalima tvirtinti, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, valstybės narės turi visišką diskreciją suteikti teises naudoti DVB-T 2 technologijos tankintuvus.

119 Konkurencijos direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje, Leidimų direktyvos 5 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje ir 7 straipsnio 3 dalyje, taip pat Pagrindų direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisės naudoti radijo dažnius turi būti suteikiamos remiantis objektyviais, skaidriais, nediskriminaciniais ir proporcingais kriterijais. Šių kriterijų turi būti laikomasi ne tik pirmą, bet ir kiekvieną paskesnį kartą suteikiant dažnius, pratęsiant jų naudojimo terminą arba juos konvertuojant, kai vykdomas technologinis perėjimas (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 39 ir 40 punktus).

120 Nors toks prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo numatomas neatlygintinas naujų teisių naudoti radijo dažnius suteikimas operatoriams, kurie buvo ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius turėtojai, gali būti suderinamas su šiuo reikalavimu (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 70 punktą), Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nenustatyta, kad toks šių teisių naudoti konvertavimas būtinai išplaukia iš to reikalavimo.

121 Atvirkščiai, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad neatlyginamas teisių naudoti radijo dažnius suteikimas nėra vienas iš Sąjungos teisėje nustatytų principų, kuriais remiantis turi būti organizuojamos atrankos procedūros (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 64 punktą).

122 Taigi, nors šio sprendimo 119 punkte nurodytos nuostatos iš principo nedraudžia valstybėms narėms vykdyti 700 MHz dažnių juostos pertvarkos ir dalinę ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo procedūrą derinti su atlygintina teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūra, pagal jas vis dėlto reikalaujama, kad procedūros būtų vykdomos remiantis objektyviais, skaidriais, nediskriminaciniais ir proporcingais kriterijais ir kad tos procedūros atitiktų šio sprendimo 96 punkte primintus tikslus (pagal analogiją žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 66 punktą).

123 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, pirma, dėl sprendimo konvertuoti visas ankstesnes teises naudoti radijo dažnius naudojant vieną koeficientą, kurį pritaikius teisė naudoti DVB-T technologijos tankintuvą konvertuojama į teisę naudoti perdavimo pajėgumus 0,5 DVB-T 2 technologijos tankintuvo, nenumatant palankesnės tvarkos ūkio subjektams, kurie turėjo teisę naudoti tik vieną DVB-T technologijos tankintuvą (toliau – mažieji operatoriai).

124 Dėl šių abejonių, kurios iš esmės susijusios su šio sprendimo 119 punkte išdėstytu reikalavimu, kad konvertavimo procedūra turi būti grindžiama nediskriminaciniais kriterijais, reikia priminti, jog pagal bendrąjį vienodo požiūrio principą reikalaujama ne tik to, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, bet ir to, kad skirtingos situacijos nebūtų vertinamos vienodai, nebent toks vertinimas būtų objektyviai pagrįstas. Situacijų panašumą reikia vertinti, be kita ko, atsižvelgiant į teisės akto, kuriame atitinkamas skirtumas nustatytas, paskirtį ir tikslą. Be to, reikia atsižvelgti į srities, kuriai šis aktas priskiriamas, principus ir tikslus (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 69 punktą).

125 Šiuo klausimu Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatyta, kad skirtingų konvertavimo koeficientų taikymas panašioje situacijoje esantiems operatoriams laikomas skirtingu požiūriu į tuos operatorius (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 49 punktą).

126 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad analoginius kanalus eksploatavusių operatorių iš principo situacija yra panaši, kiek tai susiję su šių kanalų konvertavimu į skaitmeninius tinklus (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 47 punktą).

127 Vis dėlto negalima paneigti, kad, atsižvelgiant į operatorių, kurie turi teisę naudoti kelis DVB-T technologijos tankintuvus, turimus perdavimo pajėgumus ir jų padėtį garso ir vaizdo sektoriuje, tų operatorių situacija gali būti laikoma skirtingas, palyginti su mažaisiais operatoriais, kiek tai susiję su šių teisių naudoti konvertavimu.

128 Siekiant nustatyti, ar toks vertinimas yra pagrįstas atsižvelgiant į esamų teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo procedūros tikslus, reikia pažymėti, kad toje procedūroje turi būti laikomasi šio sprendimo 96 punkte primintų Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytų tikslų ir atsižvelgiama į radijo dažnių veiksmingo valdymo poreikį, kaip reikalaujama tos direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 51 punktą).

129 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo numatomą skirtumą tarp situacijos, kurioje yra operatoriai, turintys teisę naudoti kelis DVB-T technologijos tankintuvus, ir situacijos, kurioje yra mažieji operatoriai, lemia tai, kad vieno konvertavimo koeficiento taikymas pastariesiems galėtų būti kliūtis tęsti veiklą, taigi skirtingas požiūris į šias situacijas kyla iš tikslo skatinti konkurenciją elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikimo srityje.

130 Kadangi šis tikslas priskiriamas prie Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytų tikslų ir į jį turi būti atsižvelgta nustatant teisių naudoti radijo dažnius suteikimo kriterijus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo nustatyti, ar, atsižvelgiant į konkrečią mažųjų operatorių situaciją, tikrai buvo būtina jiems taikyti palankesnį konvertavimo koeficientą, siekiant skatinti konkurenciją Italijos garso ir vaizdo sektoriuje po 700 MHz dažnių juostos pertvarkos, nepažeidus proporcingumo principo ir sukėlus pasekmes, viršijančias tai, kas yra būtina tai konkurencijai skatinti.

131 Nors tokį vertinimą turi atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis SESV 267 straipsnyje įtvirtintu teismų bendradarbiavimu ir atsižvelgdamas į bylos medžiagą Teisingumo Teismas gali, kaip matyti iš šio sprendimo 102 punkto, tam teismui pateikti Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris jam galėtų būti naudingas vertinant vienos ar kitos jos nuostatos poveikį.

132 Šiuo klausimu iš pradžių reikia pažymėti, jog nutartyse pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad mažiesiems operatoriams pritaikius palankesnį koeficientą būtų užtikrinta jų galimybė po 700 MHz dažnių juostos pertvarkos savarankiškai tęsti veiklą, nes, nedisponuojant visu DVB-T 2 technologijos tankintuvu, techniškai neįmanoma vykdyti savarankiškų transliacijų, ir kad visiems operatoriams pritaikius vieną konvertavimo koeficientą mažasis operatorius neturėtų teisės naudoti viso DVB-T 2 technologijos tankintuvo.

133 Vis dėlto, kadangi šio sprendimo 112–117 punktuose nurodyta, kad Sąjungos teisėje nenustatyta pareigos lygiaverčiai konvertuoti ankstesnes teises naudoti radijo dažnius tokiais atvejais, kaip aptariamas pagrindinėje byloje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, siekdamas įvertinti techninių galimybių padalyti aptariamus radijo dažnius nebuvimą, privalo atsižvelgti ne į vienintelės ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo procedūros, o į visų procedūrų, kurias Italijos valdžios institucijos taikė siekdamos užtikrinti 700 MHz dažnių juostos pertvarką ir technologinį perėjimą nuo DVB-T prie DVB-T 2 transliacijos standarto, pasekmes.

134 Remiantis nutartimis pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teisme pateiktomis pastabomis galima teigti, jog šios valdžios institucijos pritaikė įvairius mechanizmus, kad mažieji operatoriai galėtų lengvatinėmis sąlygomis naudotis reikiamais ištekliais ir turėtų galimybę įgytą teisę naudoti 0,5 DVB-T 2 technologijos tankintuvo transliavimo pajėgumų neatlygintinai papildyti per ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo procedūrą. Taigi valdžios institucijos šiuo tikslu visų pirma nustatė atlygintinos teisių naudoti suteikimo procedūros tvarką, paskui suteikė leidimą suinteresuotiesiems operatoriams sudaryti sutartis ir derinti atitinkamas jų teises naudoti DVB-T 2 technologijos tankintuvo perdavimo pajėgumus, galiausiai pradėjo naują procedūrą, skirtą mažiesiems operatoriams suteikti galimybei pasinaudoti teisėmis dėl DVB-T 2 technologijos tankintuvo perdavimo pajėgumų, kurie iš pradžių nebuvo paskirstyti.

135 Remiantis prašymais priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teismui pateiktomis pastabomis galima teigti, kad įvairūs Italijos valdžios institucijų sukurti mechanizmai mažųjų operatorių veiklai išsaugoti buvo veiksmingi, nes pagal Teisingumo Teismui pateiktą informaciją kiekvieną iš tų mechanizmų tam tikri Italijos garso ir vaizdo sektoriuje veikiantys mažieji operatoriai naudojo tam, kad tęstų veiklą po 700 MHz dažnių juostos pertvarkos, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

136 Galiausiai dėl proporcingumo principo paisymo reikia pažymėti, viena vertus, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas numato mažiesiems operatoriams taikyti specialų konvertavimo koeficientą, kuris kiekvienam tokiam operatoriui leistų turėti teisę naudoti tankintuvą po ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo. Atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos DVB-T 2 technologijos tankintuvo savybes, pritaikius tokį konvertavimo koeficientą būtų gerokai padidėję mažųjų operatorių perdavimo pajėgumai.

137 Toks padidėjimas neturėtų būti laikomas įprastu teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo procedūros rezultatu. Beje, Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad priemonė, pagal kurią rinkoje jau veikiantiems operatoriams suteikiama daugiau radijo dažnių, nei pakaktų jų paklausos tęstinumui užtikrinti, galėtų būti neproporcinga ir pakenkti naujų operatorių atėjimui į rinką (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 76 punktą; taip pat 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 53 punktą).

138 Kita vertus, remiantis nutartyse pateikti prašymą prejudicinį sprendimą esančia informacija apie laisvų DVB-T 2 technologijos tankintuvų skaičių ir teisę naudoti DVB-T technologijos tankintuvus turinčių operatorių skaičių galima teigti, kad kiekvienam mažajam operatoriui suteikus po DVB-T 2 technologijos tankintuvą taip pat būtų gerokai sumažėję kitų operatorių perdavimo pajėgumai.

139 Toks skirtingas požiūris į skirtingus toje pačioje rinkoje veikiančių operatorių tipus galėtų būti, atsižvelgiant į jo pasekmes, proporcinga priemonė tik tuo atveju, jeigu tai būtų neišvengiamai reikalinga siekiant apsaugoti konkurenciją aptariamame garso ir vaizdo sektoriuje.

140 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimų dėl ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius nelygiaverčio konvertavimo suderinamumo su teisėtų lūkesčių apsaugos principu.

141 Remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, teisėtų lūkesčių apsaugos principas yra vienas iš pagrindinių Sąjungos principų ir jo turi laikytis ne tik Sąjungos institucijos, bet ir valstybės narės, vykdydamos pagal Sąjungos direktyvas joms suteiktus įgaliojimus (2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 79 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

142 Teisė remtis šiuo principu taikoma kiekvienam teisės subjektui, kuriam administracinė institucija sukėlė pagrįstų lūkesčių, suteikdama konkrečių garantijų. Garantijomis, galinčiomis sukelti tokių lūkesčių, laikoma tiksli, nesąlygiška, nuosekli ir tam teisę turinčių patikimų šaltinių (nesvarbu, kokia forma) pateikta informacija (2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Europa Way ir Persidera*, C-560/15, EU:C:2017:593, 80 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

143 Vis dėlto ūkio subjektas negali tikėtis, kad teisės aktai liks visiškai nepakeisti, ir gali ginčyti tik tokio pakeitimo tvarką (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Global Starnet*, C-322/16, EU:C:2017:985, 47 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

144 Dėl tos priežasties tik aplinkybė, kad operatorius turi teisę naudoti radijo dažnius, negali pagrįsti teisėto lūkesčio, kad šios teisės liks neliečiamos ir kad technologinio perėjimo atveju jos būtinai bus konvertuotos, kad jis galėtų naudoti naujus radijo dažnius, kurie jam suteikia lygiaverčių ar didesnių perdavimo pajėgumų. Beje, šio sprendimo 114–116 punktuose nustatyta, kad toks technologinis perėjimas, kaip nagrinėjamas šiose sujungtose bylose, atvirkščiai, yra atvejis, Leidimų direktyvos 14 straipsnio atžvilgiu galintis pagrįsti esamų teisių naudoti radijo dažnius pakeitimą iš dalies, ribojimą ar panaikinimą.

145 Atvirkščiai, operatorius turi teisę remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu, jeigu administracinė institucija suteikė tikslių, besąlyginių ir nuoseklių garantijų, kad galimas technologinis perėjimas neturės įtakos jam suteiktoms teisėms naudoti radijo dažnius arba kad tokiu atveju jis turės teisę į šių teisių konvertavimą, siekiant užtikrinti perdavimo pajėgumą, kuris būtų bent lygiavertis pagal tas teises naudoti jo turėtam perdavimo pajėgumui.

146 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad *Cairo Network* įgijo teises naudoti radijo dažnius per atlyginti̇ną procedūrą, kurios skelbime apie kvietimą teikti paraiškas buvo nurodyta, kad siekiama suteikti teisę naudoti DVB sistemoms skirtus dažnius, t. y. DVB-T standartą ir paskesnius technologinius jo patobulinimus, kad konkurso nugalėtojas gaus tokios pačios aprėpties ir trukmės dažnius, kai dažniai bus atlaisvinti ir juos bus galima paskirstyti telekomunikacijų operatoriams, ir kad dažnis bus suteiktas 20 metų laikotarpiui.

147 Kaip išvados 68 punkte pažymėjo generalinis advokatas, tokia informacija turi būti laikoma pakankama, kad ją gavęs operatorius galėtų remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu, kiek tai susiję su jo įgytų teisių išsaugojimu arba lygiaverčiu konvertavimu tiek pertvarkant 700 MHz dažnių juostą, tiek vykdant technologinį perėjimą nuo DVB-T prie DVB-T 2 standarto.

148 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį ir penktąjį klausimus byloje C-764/23, į trečiąjį klausimą byloje C-765/23, taip pat antrąjį klausimą byloje C-766/23 reikia atsakyti, kad Pagrindų direktyvos 8 ir 9 straipsniai, Leidimų direktyvos 5, 7 ir 14 straipsniai, Konkurencijos direktyvos 4 straipsnis, taip pat teisėtų lūkesčių apsaugos principas turi būti aiškinami taip, kad jais nedraudžiami nacionalinės teisės aktai dėl teisių naudoti radijo dažnius suteikimo, kuriuose tais atvejais, kai dėl 700 MHz dažnių juostos pertvarkos vykdomas technologinis perėjimas, nenumatyta lygiaverčio ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo ir pagal kuriuos reikalaujama, kad operatorius, norintis išsaugoti perdavimo pajėgumus, dalyvautų atlygintinoje procedūroje arba sudarytų sutartį su kitu operatoriumi, jeigu toks konvertavimas nėra reikalingas siekiant apsaugoti konkurenciją nagrinėjamoje rinkoje ir jeigu suinteresuotieji operatoriai iš administracinių institucijų nėra gavę tikslių, besąlyginių ir nuoseklių garantijų dėl jų perdavimo pajėgumų išsaugojimo teisių naudoti radijo dažnius pertvarkos atveju.

Dėl ketvirtųjų klausimų bylose C-764/23 ir C-765/23, taip pat dėl trečiojo klausimo byloje C-766/23

149 Ketvirtaisiais klausimais bylose C-764/23 ir C-765/23, taip pat trečiuoju klausimu byloje C-766/23, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų direktyvos 8 ir 9 straipsniai, Leidimų direktyvos 3, 5, 7 ir

14 straipsniai, taip pat Konkurencijos direktyvos 2 ir 4 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama teisių naudoti radijo dažnius pertvarkos tvarka, kurioje nenumatyta struktūrinių priemonių, skirtų kompensuoti pažeidimams, padarytiems per ankstesnes tokių teisių suteikimo procedūras ar praeityje nustatant radijo dažnių naudojimo sąlygas.

150 Iš pradžių reikia konstatuoti, kad Leidimų direktyvos 3 straipsnyje, kuriame nustatytos taisyklės dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrųjų leidimų, ir Konkurencijos direktyvos 2 straipsnyje, kuriame nustatytos taisyklės dėl išimtinių ir specialiųjų teisių tiems tinklams ir toms paslaugos, nėra naudingos informacijos atsakymui į šiuos klausimus pateikti.

151 Pagal Pagrindų direktyvos 8 straipsnį valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad NRI imtųsi visų pagrįstų priemonių konkurencijai elektroninių ryšių paslaugų teikimo srityje skatinti, ir prižiūri, kad elektroninių ryšių sektoriuje nebūtų konkurencijos iškraipymų ir ribojimo, taip pat šalina likusias kliūtis teikti šias paslaugas Sąjungos lygiu (2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

152 Kaip minėta šio sprendimo 96 ir 119 punktuose, vykdydamos joms priskirtą užduotį suteikti teises naudoti radijo dažnius, NRI turi imtis visų pagrįstų priemonių, skirtų Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti, o suteikimo procedūrą vykdyti remiantis objektyviais, skaidriais, nediskriminaciniais ir proporcingais kriterijais.

153 Be to, iš Leidimų direktyvos 5 straipsnio 6 dalies matyti, jog NRI užtikrina, kad sukaupus radijo dažnių naudojimo teises nebūtų iškraipoma konkurencija.

154 Remdamasis šiomis nuostatomis Teisingumo Teismas yra padaręs išvadą, kad naujoji elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų, taip pat su jais susijusių priemonių ir paslaugų bendroji reguliavimo sistema yra grindžiama, be kita ko, veiksmingos ir neiškreiptos konkurencijos tikslu ir kad ja siekiama konkurencijos plėtros, visų pirma laikantis vienodo požiūrio ir proporcingumo principų (2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 42 punktas).

155 Kalbant konkrečiau, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pagal Pagrindų direktyvos 9 straipsnio 1 dalį, Leidimų direktyvos 5 straipsnio 1 dalį ir Konkurencijos direktyvos 4 straipsnio 1 punktą draudžiamos nacionalinės priemonės, kuriomis įšaldomos nacionalinės rinkos struktūros ir apsaugoma šioje rinkoje jau veikiančių nacionalinių operatorių pozicija trukdant arba apribojant galimybę naujiems operatoriams patekti į šią rinką, jeigu šios priemonės nėra pagrįstos bendrojo intereso tikslais ir parengtos remiantis objektyviais, skaidriais, nediskriminaciniais ir proporcingais kriterijais (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 43 punktą ir jame nuodytą jurisprudenciją).

156 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Sąjungos teisei taip pat prieštarautų tai, kad rinkoje jau veikiančio operatoriaus naudai būtų paliktas ar net sustiprintas nepagrįstas konkurencinis pranašumas, įgytas pažeidžiant teisinius reikalavimus ir prieštaraujantis veiksmingos ir neiškreiptos konkurencijos tikslui, kartu trukdantis naujiems operatoriams patekti į rinką arba apribojantis šią galimybę (2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 44 punktas).

157 Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis šiais argumentais Teisingumo Teismas yra padaręs išvadą, kad per teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo procedūrą, kuri vykdoma dėl perėjimo prie skaitmeninio standarto, neturėtų būti

atsižvelgiama į neteisėtai eksploatuojamus analoginius kanalus, nes konvertavus aptariamas teises naudoti būtų pratęstas ar net sustiprintas nepagrįstas konkurencinis pranašumas (2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 45 punktas).

158 Nors tokia išeitis gali būti logiškai perkelta ir pritaikyta teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo procedūroje, reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje aptariama situacija gerokai skiriasi nuo situacijos, nagrinėtos byloje, kurioje priimtas 2017 m. liepos 26 d. Sprendimas *Persidera* (C-112/16, EU:C:2017:597).

159 Nutartyse pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad iki 700 MHz dažnių juostos pertvarkos visi DVB-T technologijos tankintuvai, kurių naudojimo teisės buvo konvertuotos per pagrindinėje byloje aptariamą procedūrą, buvo eksploatuojami laikantis taikytinų Italijos taisyklių.

160 Vis dėlto negalima visiškai paneigti, kad net tokiu atveju NRI gali būti įpareigota priimti priemones, kurios gali pasirodyti būtinos norint pašalinti didelius konkurencijos iškraipymus dėl pažeidimų, padarytų per ankstesnes teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūras arba praeityje nustatant radijo dažnių eksploatacijos sąlygas, kad būtų pasiektas šio sprendimo 154 punkte nurodytas veiksmingos ir neiškraipytos konkurencijos tikslas.

161 Taip nutiktų tuo atveju, jeigu būtų įrodyta, kad tokie konkurencijos iškraipymai aptariamame sektoriuje galėtų užsilikti po 700 MHz dažnių juostos pertvarkos.

162 Vis dėlto negalima teigti, kad, siekiant pašalinti tokius konkurencijos iškraipymus, Sąjungos teisėje reikalaujama, kad NRI pirmenybės tvarka taikytų struktūrines priemones, dėl kurių reikėtų keisti teisių naudoti radijo dažnius suteikimą. Atvirkščiai, pagal proporcingumo principą NRI tokias priemones gali priimti tik tuo atveju, jeigu labiau ribotos priemonės nesudaro joms sąlygų pasiekti šio sprendimo 96 punkte primintų tikslų.

163 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar reikia užginčyti AGCOM vertinimą, kad Italijos institucijų jau priimtos priemonės yra pakankamos siekiant pašalinti didelius konkurencijos iškraipymus, kuriuos gali lemti pažeidimai, Italijos garso ir vaizdo sektoriuje padaryti per ankstesnes teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūras arba praeityje nustatant radijo dažnių eksploatacijos sąlygas.

164 Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti tokį vertinimą, Teisingumo Teismas gali, kaip teigiama šio sprendimo 102 ir 131 punktuose, remdamasis SESV 267 straipsnyje įtvirtintu teismų bendradarbiavimu ir atsižvelgdamas į bylos medžiagą, tam teismui pateikti Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris jam galėtų būti naudingas vertinant vienos ar kitos jos nuostatos poveikį.

165 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo daug pažeidimų, kurie galėjo turėti įtakos Italijos garso ir vaizdo sektoriui. Iš pradžių reikia pažymėti, kad tuo metu, kai televizijos transliacijos vyko analoginiu būdu, tiek RAI, tiek *Mediaset* neteisėtai eksploatavo kanalą. Paskui reikia pasakyti, kad tuo pat metu bendrovei *Centro Europa 7 Srl*, kuri yra *Europa Way* patronuojančioji bendrovė, buvo suteikta televizijos transliacijų koncesija, tačiau ji negavo dažnio, kad galėtų vykdyti tą veiklą. Galiausiai, pereinant prie skaitmeninio standarto, Italijos teisės aktų leidėjas neteisėtai panaikino teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūrą, o Italijos valdžios institucijos panaudojo *Persidera* nepalankų ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo metodą.

166 Tačiau tas teismas nenurodo, kaip šie praeityje padaryti pažeidimai tebedaro didelį poveikį operatorių konkurencijai Italijos garso ir vaizdo sektoriuje. Apie tokį poveikį taip pat negalima spręsti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos. Atvirkščiai, būtent toje bylos medžiagoje nurodyta, kad dar prieš 700 MHz dažnių juostos pertvarką *Europa Way* buvo teisių naudoti DVB-T technologijos tankintuvą turėtoja ir galėjo vykdyti veiklą, o *Persidera* turėjo teises naudoti maksimalų DVB-T technologijos tankintuvų skaičių, kurį operatorius galėjo eksploatuoti pagal Italijos teisę.

167 Beje, nutartyse pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad Italijos valdžios institucijos ėmėsi daug įvairių priemonių, skirtų šio sprendimo 165 punkte minėtų pažeidimų poveikiui pašalinti, ir, be kita ko, nustatė specialius įpareigojimus RAI ir *Mediaset*, taip pat organizavo teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūras, kuriose buvo numatytos priemonės, palankios operatoriams, patyrusiems neigiamą tų pažeidimų poveikį arba tiems, kurie nebuvo stipriai įsitvirtinę Italijos garso ir vaizdo sektoriuje. Panašu, kad panašios priemonės taip pat buvo numatytos vykdant 700 MHz dažnių juostos pertvarką, nes ta proga taikytoje atlygintinoje teisių naudoti radijo dažnius suteikimo procedūroje buvo numatytos tam tikros taisyklės, skirtos sudaryti palankesnėms sąlygoms mažiesiems operatoriams ir *Persidera*.

168 Tokiomis aplinkybėmis remiantis Teisingumo Teismo turima informacija negalima teigti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos ypatumais galima pagrįsti struktūrines priemones, kurias priėmus reikia keisti teisių naudoti radijo dažnius suteikimą, kad būtų pašalintos praeityje padarytų pažeidimų pasekmės. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar remiantis duomenimis, kurių jis nepateikė nutartyse pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, galima teigti, jog šiuo tikslu reikia priimti struktūrines priemones.

169 Taigi į ketvirtuosius klausimus bylose C-764/23 ir C-765/23, taip pat į trečiąjį klausimą byloje C-766/23 reikia atsakyti, kad Pagrindų direktyvos 8 ir 9 straipsniai, Leidimų direktyvos 5, 7 ir 14 straipsniai, taip pat Konkurencijos direktyvos 4 straipsnis turi būti aiškinami taip, jog pagal juos nedraudžiama teisių naudoti radijo dažnius pertvarkos tvarka, kurioje nenumatyta struktūrinių priemonių, skirtų kompensuoti pažeidimams, padarytiems per ankstesnes tokių teisių suteikimo procedūras ar praeityje nustatant radijo dažnių eksploatacijos sąlygas, jeigu kitos kompetentingų valdžios institucijų priimtos priemonės yra pakankamos dideliems konkurencijos iškraipymams, kuriuos gali lemti tie pažeidimai, pašalinti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

170 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva), iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB, 4 straipsnio 1 dalis atsižvelgiant į ESS 19 straipsnį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį**

turi būti aiškinama taip:

pagal ją nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais, viena vertus, ūkio subjektų pareikštų ieškinių dėl aktų, susijusių su teisių naudoti radijo dažnius suteikimu, pasekmės pertvarkant 694–790 MHz dažnių juostą apribojamos finansinio žalos atlyginimo priteisimu ir, kita vertus, laikinųjų apsaugos priemonių, kurias gali būti nuspręsta taikyti, kol bus išnagrinėtas toks ieškinys, apimtis apribojama tik laikinai nustatytos sumos sumokėjimu, jeigu pagal to finansinio žalos atlyginimo tvarką galima visiškai kompensuoti tų ūkio subjektų dėl šių aktų patirtą žalą.

2. **Direktyvos 2002/21, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/140, 3, 8 ir 9 straipsniai**

turi būti aiškinami taip:

jais nacionalinės teisės aktų leidėjui nedraudžiama numatyti, kad teisės naudoti papildomus perdavimo pajėgumus, atlaisvintus perėjus nuo vienos transliavimo technologijos prie kitos, būtų suteikiamos taikant atlygintiną procedūrą, kurios tam tikras savybes, susijusias su tų teisių suteikimo sąlygomis ir su toje procedūroje galinčiais dalyvauti operatoriais, numato pats teisės aktų leidėjas, jeigu jis tik nustato principus, nesukeliančius tokių pasekmių, dėl kurių nacionalinė reguliavimo institucija nebeturėtų esminės diskrecijos numatant tų teisių suteikimo procedūros techninę tvarką ir privalėtų tik įgyvendinti to teisės aktų leidėjo nustatytą procedūrą.

3. **Direktyvos 2002/21, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/140, 8 ir 9 straipsniai, 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo (Leidimų direktyva), iš dalies pakeistos Direktyva 2009/140, 5, 7 ir 14 straipsniai, 2002 m. rugsėjo 16 d. Komisijos direktyvos 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkose 4 straipsnis, taip pat teisėtų lūkesčių apsaugos principas**

turi būti aiškinami taip:

jais nedraudžiami nacionalinės teisės aktai dėl teisių naudoti radijo dažnius suteikimo, kuriuose tais atvejais, kai dėl 694–790 MHz dažnių juostos pertvarkos vykdomas technologinis perėjimas, nenumatyta lygiaverčio ankstesnių teisių naudoti radijo dažnius konvertavimo ir pagal kuriuos reikalaujama, kad operatorius, norintis išsaugoti perdavimo pajėgumus, dalyvautų atlygintinoje procedūroje arba sudarytų sutartį su kitu operatoriumi, jeigu toks konvertavimas nėra reikalingas siekiant apsaugoti konkurenciją nagrinėjamoje rinkoje ir jeigu suinteresuotieji operatoriai iš administracinių institucijų nėra gavę tikslių, besąlyginių ir nuoseklių garantijų dėl jų perdavimo pajėgumų išsaugojimo teisių naudoti radijo dažnius pertvarkos atveju.

4. **Direktyvos 2002/21, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/140, 8 ir 9 straipsniai, Direktyvos 2002/20, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/140, 5, 7 ir 14 straipsniai, taip pat Direktyvos 2002/77 4 straipsnis**

turi būti aiškinami taip:

pagal juos nedraudžiama teisių naudoti radijo dažnius pertvarkos tvarka, kurioje nenumatyta struktūrinių priemonių, skirtų kompensuoti pažeidimams, padarytiems

per ankstesnes tokių teisių suteikimo procedūras ar praeityje nustatant radijo dažnių eksploatacijos sąlygas, jeigu kitos kompetentingų valdžios institucijų priimtos priemonės yra pakankamos dideliems konkurencijos iškraipymams, kuriuos gali lemti tie pažeidimai, pašalinti.

Parašai.